

PROLETAREC

ŠTEV.—NO. 1052.

CHICAGO, ILL., 10. NOVEMBRA, (NOVEMBER 10,) 1927.

LETO—VOL. XXII.

VSEBINA.

ČLANKI.

Vojni oblaki v Evropi in drugje.
Niti piketiranje v stavkah ni več dovoljeno.
Nazadovanje komunistov na Angleškem.
Pred kom "rešujejo" SNPJ. in čemu?
Dom "Svobode" v Studencih pri Mariboru.
Zadružna banka v Ljubljani—delavska ali protidelavska?
Ameriški vtisi (Anton Kristan).

IZ NAŠEGA GIBANJA.

Prihodnjo nedeljo v Waukegan.
Unija slavninarjev in slavninaric v Chicagu.
Konferenca JSZ. v Moon Runu, Pa.
Za Kansas: v nedeljo 13. novembra na shod.
Mrtvi razgrajajo in straijo.

Vinska trgatav v Detroitu.
Važno zborovanje J. S. Z. v Waukeganu.
"Pojasnjevali bomo"
Možganska tuberkuloza.
Listu v podporo.
Agitatorji na delu.

RAZNO.

Divji plameni (Tone Seliškar).
Konvencija stavbinskih in posojilnih društev
v Illinoisu.

Vičipci.

NAŠI ODRI:

Southčikaška vprizoritev "Poročne noči".
Prihodnji koncert "Save" v Chicagu.
"Oj ta maček" v Springfieldu.

Entered as second-class matter December 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Published by Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba (Jugoslav Workmen's Publishing Co.) Izhaja vsak četrtek. Published Every Thursday. Naročnina (Subscription Rates: United States and Canada za vse leto (per year) \$3.00, pol leta (half year) \$1.75; Foreign Countries, za leto (per year) \$3.50; pol leta (half year) \$2.00.
Address: PROLETAREC, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill. — Telephone: ROCKWELL 2864.

CENIK KNJIG

KI JIH IMA V ZALOGI
"PROLETAREC".

NEPOSLOVNE KNJIGE, ROMANI, POVESTI IN RTICE.	MATERINA ZBTEV, pripovedke iz Dalmacije	75	strani, broširana 80c, vezana v platno	1.25
AMERISKI SLOVENCJI, (izdala SNPJ.), ameriška zgodovina, zgodovina SNPJ in slovenskih naselbin. Ilustrirana. Vezana v platno	MOJE ZIVLJENJE, (Ivan Can- kar), broširana, 168 strani, 60c; vezana v platno	85	ZABAVNA KNJIZNICA, zbirka povesti in rtic, broširana	65
BEDAKOVA IZPOVED, broš. \$1., vezana	NA KRIVIH POTIH, povest, bro- širana	40	ZADNJA PRAVDA, (J. S. Baar) roman, broširana	75
BOŽIČNA PESEM V PROZI, (Charles Dickens) broširana	NESREČNICA, (I. S. Turge- njev), broš.	50	ZAJEDALCI (Ivan Molek), po- vest, 304 strani, vezana v plat- no	1.75
BEG IZ TEME, (ruski pisatelj) broširana \$1.25, vezana	OBCINSKO DETE, (Bran. Nušič), roman dojenčka, broš.	65	ZA SREČO, povest, broširana	45
SELE NOČI-MALI JUNAK, (F. M. Dostojevskij) povesti, broši- rana	OBISKI, (Izidor Cankar), veza- na	1.40	ZELENI KADEB, (I. Zorec), po- vest, broš.	45
BLAGAJNA VELIKEGA VOJ- VODE, roman, broširana	OB 50-LETNICI DR. JANEZA EV. KREKA	25	ZENINI NASE KOPRNELE, (Rado Murnik), broširana	30
SILKE, povesti, broširana	OGLENICA, povest, broširana	40	SLOVENSKI PISATELJI: FRAN LEVSTIK, zbrani spisi, veza- na	1.25
BOJ ZA PRAVICO, povest, veza- na	PASTI IN ZANKE, (I. S. Orel), broširana	40	FRAN ERJAVEC, zbrani spisi, vezana	2.00
BOY, (Lois Coloma), roman, 269 strani, broš. 35c, vezana	PATRIA, povest iz irske junaške dobe, broširana	40	JOS. JURČIČ, zbrani spisi, II. zv. vezan	1.50
ČRNI PANTER, (Milan Pugelj), rtice, broširana	PIKOVA DAMA, (A. S. Puškin), povest, broš.	40	PESMI IN POEZIJE.	
OVETKE, šopek pravljic	PISANA MATI, povest, broširana	45	BASNI, (Jean de la Fontaine, iz francosčine prevedl I. Hribar) vezana	1.00
DESEK BREZ IMENA, (V. Lev- stik), vez.	PLEBANUS JOANNES, (L. Pre- gelj), broširana	75	MODERNA FRANCOŠKA LIRI- KA, (Prevel Ant. Debeljak), vezana	90
DETELJICA, povest, broširana	POJEDINA PRI TRIMALHIJO- NU, povest, broš.	4	PESMI ŽIVLJENJA (Fraa Al- brecht), trda vezba	50
DON CORREA, (G. Keller), ro- man	POVEST O SEDMIM OBESB NIH, (Leoaíd Andrejev), bro- širana	8	POEZIJE, (Fraa Levstik), vezana	90
DOBE, (Dr. Ivan Lah), povest, vezana	POVESTI, (Lovro Kuhar), broš. POVESTI MAKSIMA GORKIJA, broširana, 210 strani	60	POHORSKE POTI, (Janko Gla- ser), broširana	35
DR. HINKO DOLENEC, zbrani spisi, broš.	POVESTICE, (Rabindranath Ta- gore), broširana	71	PRESERNOVE POEZIJE, vez.	75
DVE SLIKI, povest, broširana	POŽIGALEC	25	SLUTNJE, (Ivan Albrecht), bro- širana	45
FILIZOPSKA ZGODBA, (Aloja Jirasek), broš. 40c, vezana	PRAVLJICE, (Fr. Milčinski), s slikami, vez.	1.0	STO LET SLOVENSKE LIRI- KE, od Vodnika do moderne, (C. Golar), broš. 90c, vez.	1.25
FRANCKA in drugo, povest bro- širana	PRELEPA VASILJICA, iz dru- ge ruske pravljice, broširana	4	STRUP IZ JUDEJE, (J. S. Ma- char), vezana	1.10
GOLEM, (G. Meyrink), roman, broš. 75c, vezana	RAŽNE POVESTI, broširana	7	SLOVENSKA NARODNA LIRI- KA, poezije, broširana	65
HEPTAMERON, (Margareta Va- lojska), povest, broširana	SAMOSILNIK, (A. Novačan), de- set povesti, broširana	71	SOLNCE IN SENCE, (Ante De- beljak), broširana	50
HUMORESKE, GROTESKE IN SATIRE, (VI. Azov in Teffi), broširana	SAVICEV PESIMIZEM, (E. Kristan), novela, broširana	50	SVOJEMU NARODU, Valentin odnik, broširana	25
IGRALEC, (F. M. Dostojevski), broširana, 264 st.	SOSEDJE in druge novele, (A. P. Čehov), broširana	5	SLEZKE PESMI, (Peter Bezruč), trda vezba	50
JIMMIE HIGGINS, (Upton Sin- clair, prevedl I. M.) vezana v platno	SECE, novele, vezana	5	TRBOVLJE (Toma Selškar), proletarske pesmi, broširana	75
JUG (P. Čecholoušek), zgodo- vinski roman, 616 strani, broši- rana 85c, vezana v platno	SREČOLOVEC, povest, broširana	30	TRISTIA EX SIBERIA, (Voje- slav Mole), vezana	1.25
JUNAK NASEGA ČASA, (M. J. Lermontov), broširana	SPISI ANDREJKOVEGA JO- ZETA, V. zv. vezan	71	V ZARJE VIDOVE, (Oton Zu- pančič), pesnitve, broširana	40
JURKICA AGICEVA, (Ka. Šan- dor-Gjalski), povest, 360 stra- ni broširana 75c, vezana v plat- no	I. III, IV., VI., VII., VIII. zv. broširani, po	30		
KAJ SI JE IZMISLIL DOKTOR OKS, (Jules Verne), broširana	S POTI, (Izidor Cankar), potopis- ne štretice, broširana	71	IGRE	
KAZAKI, (L. Tolstoj), broširana, 308 strani	SPOVED, (L. N. Tolstoj), broši- rana	40	ANFISA, (Leoaíd Andrejev), broširana	50
KONFESIJE LITERATA, (J. S. Machar), zbirka spisov, trdo vezana	STARA DEVICA, povest, brošira- na	45	BENEŠKI TRGOVEC, (Wm. Shakespeare), vezana	75
KRES, letnik, 1922 Hčno vezan	STAROINDIJSKE PRIPOVESTI, s slikami, (Jos. Suchy), broši- rana	35	ČARLJEVA ŽENITEV-TRJE ZENINI, (F. S. Tauchar), dve šalo-igri, enodejanske, brošira- na	25
KUHINJA PRI KRALJICI GO- SJI NOZICI, (Anatole France), broširana 85c, vezana	STEBNI KRALJ LEAR IN HI- ŠA OB VOLGI, (I. S. Turge- njev in S. Stepanjak), povesti, broširana	65	GOLGOTA, (M. Krlež), drama v treh dejanjih	50
LETECE SENCE, (S. H. Vajan- sky), roman	SVETOBOR, povest, broširana	65	GOSPA Z MORJA, (Henrik Ib- sen), igra v petih dejanjih, bro- širana	60
LIRJAKOVA HČI, povest, broši- rana	TARAS BULŽBA, (N. Gogolj), trdo vezana, 206 strani	75	HRBTENICA, (Ivan Molek) dra- ma v treh dejanjih s prologom in epilogom	25
LJUĐSKE POVESTI, (Fr. Jaklič), broširana	TIK ZA FRONTO, (D. Feigel) broširana	65	KASIJA, drama v 3 dajanjih	75
LJUĐSKE PRIPOVEDKE, (L. N. Tolstoj), broš.	TRI POVESTI, (L. Tolstoj) bro- širana	40	JULIJ CEZAR, (Wm. Shakes- peare), vezana	75
MARJETICA, idila, broširana	UDOVICA, (I. E. Tomis), povest 330 strani, brošir ja 75c, veza- na v platno	1.0	MACBETH, (Wm. Shakespeare). vezana	75
	VAL VODNIKA izbrani spisi, broš.	30	(Nadaljevanje na 3. strani platnic.)	
	VITEZ IZ RDECE HISE, (Ale- ksander Dumas star.), roman iz časov francoske revolucije, 504			

PROLETAREC

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 1052.

CHICAGO, ILL., 10. NOVEMBRA, (NOVEMBER 10.) 1927.

LETO—VOL. XXII.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

VOJNI OBLAKI V EVROPI IN DRUGJE.

I.

Rane, ki jih je prizadejala zadnja svetovna vojna, še niso zaceljene in še dolgo ne bodo. A vendar se svet mrzlično pripravlja na nove vojne. Vsi ministri govore o miru. Liga narodov se izjavlja za mir in organizira razorožitvene konference. Tudi ameriška diplomacija naglašuje svoje mirovne tendence. Nekatere države so sklenile med seboj posebne pogodbe, v katerih se zavezujejo, da se ne bodo v nobenem slučaju zatekle k orožju. Nemčija, Francija in nekaj drugih so sklenile Locarnski pakt. Pa vendar — vojna je v zraku in svet čuti nevarnost.

Še nikoli ni bilo tako očitno, da je vojne nemogoče preprečiti, ako se ne odpravi vzrokov, ki jih porajajo. David Lloyd George, medvojni premier Velike Britanije, voditelj angleške liberalne stranke, pravi, da prodirajo skozi skorjo miru na površje sumnje, nezaupnost, grožnje in mrzlično oboroževanje vsepovsod — tudi v Angliji in v Zedinjenih državah. "Vojna — pravi Lloyd George — je v takih razmerah neizogibna in bo veliko strašnejša od zadnje." Viscount Robert Cecil, eden voditeljev stranke torijev (konservativcev), katera ima sedaj vladno Anglije, svari svojo deželo pred nevarnostjo vojne; in njegovo svarilo je jasno. Sedanja politika angleške vlade vodi v vojno — hočeš nočeš. Robert Cecil, kakor Lloyd George, sta voditelja v strankah, katere verujejo v obstoječi ekonomski sistem. Oba pa verujeta, da je mir v njemu mogoč, ako vlade, ki ta red reprezentirajo, hočejo. "Če pride do vojne", pravi Robert Cecil, "se ji ne bo ognila nobena država. Vsaka bo pritegnjena vanjo, klanje in rušenje bo nepopisno, in lahko pomeni popolno skrahiranje zapadne civilizacije." Tako govore državniki v Angliji, ki niso socialisti. Ramsay MacDonald, voditelj delavske stranke, katera stalno pridobiva na moči, pravi: Konservativna vlada v Angliji naglašuje, da je za mir, da deluje za mir, v resnici pa njena politika neguje vojne nevarnosti. Edina stranka, ki je v Angliji v stanju delovati za mir, je Delavska stranka.

Angleško ljudstva to razumeva in se pripravlja, da ji poveri vlado ko hitro bo sedanja razpisala nove volitve."

Italijanski Mussolini računa, da se svet zaplete v splošno klanje okrog l. 1935, in tedaj bo Italija nanjo pripravljena ter bo pokazala svojo moč. Francoski državnik Henri de Jouvenel pravi, da se evropska politika giblje v smeri, ki bo dovedla do nove svetovne vojne v kakih petih, sedmih letih.

Vse države se oborožujejo, da "ohranijo" mir. In čim bolj se oborožujejo, toliko večja postaja vojna napetost. Je nekaj izjem, in te so predvsem Švedska ter nekatere druge skandinavске dežele. V Švici delujejo socialisti in druge protivojne stranke za popolno ukinjenje švicarske armade. Ampak to so male dežele, ki v militarizmu ne štejejo mnogo. Danska, Nizozemska, Norvežka, Švedska, Švica, Avstrija itd. so odpravile, ali pa odpravljajo militarizem. Vsaka teh ve, da je mala dežela breznebožna v slučaju vojne, ob enem pa smatrajo, da jih varuje nevtralnost. Vendar pa žive vse male dežele v strahu, ker vidijo, kako naglo se dviga militaristična in imperialistična tekma med velikimi deželami. Na zadnjem zasedanju Lige narodov so zastopniki malih držav naravnost zahtevali, da naj velesile store korake, ki bodo pomirili svet. Predvsem so zahtevali, da naj povedo, ali so za razoboroževanje ali niso. Če so, naj skličejo razorožitveno konferenco pod avspicijo Lige narodov, in to čim prej. Takih konferenc je bilo že več, a militarizma niso omejile; kvečjemu, da ga regulirajo, a ne trajno. Pregovori v glavnem mestu lige so prišli tako daleč, da se bo konferenca za omejitev oboroževanja, odnosno za razoborožitev, vršila, in udeležo se jo tudi zastopniki Zedinjenih držav in sovjetske Rusije, dasi nista včlanjeni v ligo. Dobra stran te konference je samo to, da bodo zastopniki vseh držav prišli skupaj in govorili o miru in razoborožitvi. Namena sicer ne bodo dosegli, ker še ne bodo pristali na odpravo vzrokov, a napredek so take konference vendarle, ker so zdrav pojav v evoluciji človeške družbe.

Niti piketiranje v stavkah ni več dovoljeno.

V Ohiju, v Pennsylvaniji, Coloradu in Oklahomi so premogovniške družbe pozvale na pomoč sodišča, šerife in guvernerje v svojem boju proti organiziranim premogarjem, ki so na stavki. V Pennsylvaniji je bila izdana sodna zapoved, ki pravi, da stavkujoči premogarji ne smejo na noben način ovirati obrata. Že dolgo ni noben sodnik pokazal tako odprto svoje službovanje privatnim interesom kakor ravno v tem slučaju, dasi so ameriški sodniki svetovno znani radi svoje pristranosti v bojih med delom in profitom privatnih družb. Pristranski pa so v interesu slednjih.

S tem dejstvom se je pečala tudi konvencija A.F. of L. oktobra t. l. v Los Angelesu, in je zaključila, da se bo moralo ameriško delavstvo več pečati s politiko. To je priznanje, da se je dosedaj napačno pečalo, kajti sodniki so izvoljeni z delavskimi glasovi. Kandidate za sodnike navadno nominirajo predstavniki privatnih interesov kje za zaprtimi vratmi, potem nasujejo volilcem nekaj peska v oči, da ne vidijo pravilno, časopisje začne s plačano agitacijo, pride dan volitev, in delavstvo glasuje kakor hočejo kompanije.

V Coloradu je borba proti stavkujočim premogarjem enaka kakor je bila, ko je vodila stavko U.M.W. Sedanjo vodi I.W.W. Razlika je le, da so zakoni sedaj strožji proti delavcem in milejši za kompanije. Slednje imajo svoje oboževane čete, ki "protektirajo" lastnino in sodelujejo z oblastmi za vzdrževanje "reda in mira". Idealna dežela — za kapitalistične grabeže.

Nekatere kompanije v vzhodnem Ohiju apelirajo že mesece na javne organe za pomoč proti uniji, kakor da je unija zveza tolovajev, ki grozi uničiti privatno lastnino in je nevarna svobodnim državljanom, ker jim brani "delati".

Časopisje se s tem sistematičnim bojem proti stavkarjem ne peča veliko, in še to na način, kakor da se nas take borbe ne tičejo. "Delavstvo se bo moralo bolj pečati s politiko," so rekli na losangelski konvenciji A. F. of L. Čas je, da se to spoznanje pokaže tudi v praksi.

Nazadovanje komunistične stranke v Angliji.

Pred dobrim letom je imela komunistična stranka Anglije nad 10,000 članov, v poročilu, ki je izšlo v tej polovici leta, pa pravi, da jih ima letos okrog 7,000. Zelo se pritožuje nad njihovo brezbriznostjo. Ne delajo, ne prispevajo, ne širijo svojih listov kot stranka zahteva, edino v kritiziranju so še enako aktivni kakor so bili.

Pred kom "rešujejo" S. N. P. J. in čemu?

Frank Zaitz.

Ako človek pregleduje kakega pol ducata slovenskih listov, in bi jih vzel vsaj nekoliko resno, mora priti do zaključka, da ima SNPJ. skrajno nepošten in nesposoben glavni odbor. Listi ki jih imam v mislih in ki rešujejo SNPJ. pred moro njenega vodstva, so, frančiškanski "Amerikanski Slovenec", Pirčeva "Ameriška Domovina", "Gladiator" sheboyganskega fajmoštra, "Glasilo K.S.K.J.", "Glas Svobode", ki izide od časa do časa, "Delavec", majhen list, ki izhaja namesto pokojne "Delavske Slovenije", in hrvatski "Radnik".

Štirje teh listov so klerikalni, dva komunistična in eden "svobodomiselen". Izmed vseh je slednji najbolj zlagan.

Vsi poudarjajo, da niso proti SNPJ., ampak proti njenemu nepoštenemu, nesposobnemu vodstvu, in vsi svare članstvo, naj to vodstvo čimprej odstrani, ako noče pogina svoji organizaciji. "Amerikanski Slovenec" in par ostalih klerikalnih listov trdi, da ima SNPJ. 95% katoliških članov, godi pa se jim krivica v prvi vrsti zato, ker SNPJ. ni katoliška organizacija, ampak "napada sveto vero in širi pogubne socialistične nauke." Članstvo naj vrže sedanje vodstvo in pretvori SNPJ. v organizacijo, ki bo v čast ameriškim katoliškim Slovincem . . .

Taktika takozvanih "komunistov" je enaka klerikalni. Blati, napada in laže. Namen je, vzeti članstvu vero v vodstvo organizacije, zato, da pride na krmilo kdo drugi, magari klerikalci! "Svobodomiselni" list blati vsled togote, ker njegov urednik nima več službe pri SNPJ. "Gladiator" razbija po svojem papirnatem nakovalu ker je na ves svet jezen, vsem tem pa sekundirajo notranji pristaši. Uredniki in upravniki imenovanih listov, kolikor je meni znano, niso člani SNPJ. Imajo pa pristaše med člani, čeprav ne dosti. Ti notranji zavezniki se sramujejo svojih zunanjih zvez in jih taje. Niso direktne, ne hodijo skupaj, ne korespondirajo med seboj, pa pravijo: mi nismo z njimi v nobeni zvezi. Pozabijo pa, da vse, kar počno, naglašuje njihovo zvezo z "odrešeniki" zunaj. V Waukeganu npr. je gotova skupina najela dvorano za ves čas konvencije SNPJ., v kateri je imela javne in tajne sestanke ter kovala načrte za "strmoglavljenje mašine". Vodstvo tiste skupine so imeli "komunisti", ki so plačali tudi stroške. Vzeli so v svoj "progresivni" blok vse, kar je neprogresivnega! Njihov voditelj je bil nečlan SNPJ.

Klerikalci torej pravijo, da ima SNPJ. 95% katoličanov, in s tem mislijo verne katoličane. In tem "vernim" pripovedujejo: Sramota, ker pustite, da glasilo SNPJ. "napada sveto vero"

in duhovnike, sramota, da se pustite izkoriščati takemu odboru, v katerem ni nobenega pošteniaka, kajti tisti edini, ki je bil pošten, je na pritisk resigniral . . . Vsi članki so pisani z namenom, blatiti vodstvo in gladiti pot novi "kontroli", ki pride prej ali slej. "Vzemimo Slov. nar. podporni jednoti njeno duhovnost, njen idealizem, pretvorimo njeno glasilo v brezbarvni žurnal, omajajmo med članstvom vsako zaupanje v njegovo vodstvo, in naš namen bo dosežen." To je taktika nasprotnikov.

Preje, predno je bila ustanovljena SNPJ., je poslovala že več let KSKJ. Čemu je bilo treba še Slov. nar. pod. jednote, ako sta po članstvu obe katoliški? Zakaj niso pristopali katoličani rajše v KSKJ.? Čemu je je ta nazadovala, oziroma zastala, SNPJ. pa napredovala? Ali je morda SNPJ. bolj katoliška kot KSKJ., in jo je zato spremljal večji blagoslov? Ali pa je kaj drugega vzrok?

SNPJ. ni bila ustanovljena radi katoličanov, kajti ti so svojo podporno organizacijo že imeli. Bila je ustanovljena za one, ki so hoteli organizacijo načel. Rekli so: mi verujemo v svobodo vesti in prepričanja. Bodi veren, ako hočeš, toda naša podporna organizacija ne bo verska ustanova, pač pa podporna, prosvetna in svobodomiselnna na načelih zavednega delavstva. Kot taka je napredovala, kot taka je pokazala vzlic neizvežbanim močem toliko življenja, da je vidoma rasla. Katoliška je stala, konkurenčne skupine so večinoma stale, SNPJ. pa je šla navzgor ter postala prva. Njena gonilna sila je bilo zavedno delavstvo, ki je znalo šibati nasprotnike in *ODGANJATI* koristolovce. Vsakdo, ki je pristopil v SNPJ., je vedel, da pristopa v *SVOBODOMISELNO* organizacijo. Če bi hotel v katoliško, se bi pridružil KSKJ. In če je bil katoličan, pa je vzlic temu pristopil v SNPJ., je to storil radi podpore, torej radi tega, ker mu je nekatoliška nudila gmotno *VEČ* kakor pa ona, ki je imela blagoslov duhovnikov. Katoličani bi morali biti pravzaprav hvaležni slovenskim socialistom, ker so jim rešili KSKJ. Kako? S tem, da so pri KSKJ. kopirali zavarovalninske metode SNPJ., in pa da so se naučili delati od njih. Če bi KSKJ. ne prišla k SNPJ. po inspiracije, bi bila danes najbrž "reinšurana" v — grobu, ali pa z eno nogo v grobu.

"Komunisti" se jeze nad vodstvo SNPJ., ker je to njihova taktika, ki pravi: Če ne moreš vladati, razbij! Razbijaj toliko časa, da razpade!

Ostali neodgovorni posamezniki so zavedni in nezavedni zavezniki teh mračnjaških elementov. Kar je notranjih nasprotnikov, se dele: verniki, kateri so pod vplivom nedeljskih pridig svojih duhovnikov in klerikalnih listov; krenki, ki ne morejo živeti brez zabavljanja; nekaj naščuvanih članov; ljudje, ki so kedaj izkoriščali, ali pa bi radi izkoriščali organizacijo, in se je prišlo na sled njihovim nakanam; aspi-

ranti za službe; nekaj takih, ki so jih skušali dobiti, pa jim ni bilo uslišano in so napovedali vojno socialistom, kot da oni dele službe; nekaj bivših glavnih odbornikov, katerim ni bilo dano, da bi organizacijo pretvorili v studenec dohodkov zase. Vsi ti so neorganizirani, toda vendarle dovolj sorodni drug drugemu, da vrše organizirano sabotažo.

Boj ki ga vrše, torej ni boj za rešitev SNPJ., ampak boj nazadnjaštva, koristolovstva in sebičnosti proti načelom, katera je osvojila SNPJ. na raznih svojih zborih, in proti socialistom, ki so v napotje koristolovcem.

Niti od daleč ne mislim, da je glavni odbor SNPJ. nedotakljiva stvar; je podvržen kritiki, in jo včasih zasluži. — SNPJ. je imela že marsikakšnega odbornika, ki je bil duhovno veliko bolj na strani reakcije kakor na strani načel katere ona zastopa, oziroma bi jih na podlagi sklepov morala. Vendar pa gre temu odboru priznanje, da je vzlic razlikam posameznih njegovih članov znal graditi in zgradil bi več, ako bi naše ljudstvo dalo malo več priznanja poštenim in sposobnim in se naučilo izločevati neodkritne tipe.

Člani SNPJ., ki v bojih načelnega značaja pomagajo reakciji, vedoma ali nevedoma pomagajo nasprotnikom svoje organizacije. To je resnica, ki naj si jo zavedno članstvo zapomni zato, da bo znalo biti oprezno in na straži.

Dom "Svobode" v Studencih pri Mariboru.

Podružnica Delavske telovadne in kulturne zveze "Svobode" za Slovenijo v Studencih pri Mariboru se obrača na ameriške delavce, da bi ji po možnosti pomagali k zgradbi poslopja, ki bi služilo njenemu delu in pa telovadnici za mladino. Poslopje je dejstvo, težko pa je delavcem prizadetega okraja zmagati breme, in vsled tega se obračajo tudi na delavce v Ameriki, posebno na one iz mariborske okolice, da pošljejo kakor prispevke.

Dom za mladino v Studencih je bil potreben, nujno potreben, in z njim je imenovana podružnica storila velik korak naprej. Naloga pa, katere se je lotila, je zanjo pretežka, in zmogla jo bo le s sodelovanjem onih, ki bi hoteli in mogli pomagati.

Naslov, kjer lahko dobite nadaljna pojasnila, in kamor pošljete prispevke, je:

Delavska kulturna in telovadna enota "Svoboda" (okrajšano DKTE "Svoboda"), Studenci pri Mariboru, Jugoslavija, Europe.

Skrinja modrosti.

Od vseh človeških strasti povzroča častihlepnost največja upustošenja. Osvaja dežele k deželi, kraljestvo h kraljestvu. Prinaša na zemljo prelivanje krvi, bedo, zmage.

(William Godwin.)

TONE SELIŠKAR:

DIVJI PLAMENI.

Socialni roman.

(Nadaljevanje.)

Kovač je pričel prvi misliti na odhod. Pogнал se je iz te trpke tihote, ki je že znova začela grizti te ljudi in je dejal.

— Čas beži. Pripravita se!

— Kako? se je turobno nasmehnil Klinger. Ničesar nimam več. Do meje se peljeva zastonj, je ironično pripomnil. Midva sva preskrbljena.

— Ali vendar! Tako brez vsega . . .

— Dragi prijatelji, to me ne skrbi! Dela je povsod dosti. Tega pa se ne bojim.

— Ah, gospod, je govorila Helena, samo da je pri meni! Da živi! Sedaj bo dobro!

Naenkrat pa je prijel Kovač Klingerja za roke in mu pričel govoriti o sebi:

— Prijatelj . . . Vi ne pojmite, kako vas občudujem! Že od prvega dne, od tiste ure, ko ste mi pravili o svojih načrtih sem bil vaš. Od vašega velikega dejanja, gospa Helena, pa sem bil omamljen tako, da se je pričelo majati moje dosedanje življenje — da sem pričel premišljevat življenje teh bednih ljudi, za katere nisem vedel do sedaj, dasi sem jih videl: Da sem pričel premišljevat samega sebe in pričel živeti po evangeliju, ki sta ga vidva oznanjevala, po katerem sta živela in delala. Dogodki zadnjih dni pa so mi vero v vaju še bolj utrdili — in sklenil sem, da pričnem tudi jaz tisto delo, ki je vama smoter lastnega življenja. Jaz grem z vama! Ali me vzameta seboj?

Klinger je čutil, kako ga je kljub žalosti prevzelo zadovoljstvo. Spoznal je svoje seme, ki je pričelo zeleneti. In ga je objel in dejal:

— Pojdite, prijatelj! Toda, ali ste dobro mislili na težkoče, ob katere bomo še zadevali? Jaz nisem obupal!

— Ah, saj to sem vedel, da niste! Grem z vama! Imam nekaj denarja — in saj veste, precejšno vsoto, ki ste mi jo izplačali za delo pri palači. To bo temelj našega dela, ki ga pričnemo znova. Ali sprejmete?

— Sprejemem! In še nekaj vas prosim. Sedel je na stol, si zakril obraz in mrmral v bolesti.

— Kako trpim, če mislim na Abrama . . . Na tega vernega starca s plemenitim srcem . . . Kako rad bi ga še videl! Ali vam je mogoče?

— Skušal bom, je odgovoril Kovač in je že dirjal po stopnicah.

Helena ga je rahlo objela in ga prosila:

— Pojdi počivat, ljubi! Potreben si. Druugo opravi sama.

— Hvala, žena! Tako sem izmučen . . .

Šel je na verando, se naslonil na steber in strmел v črno goščo nakopičenih hiš. In ko je

tako slonel nad preteklostjo, jo je še enkrat premotril s trudnim pogledom:

— Ali sem bolan, da počivam? Ali mi je opešala volja, da nisem vzdržal udarce, ki so padli po meni? Ali je moj nauk, ki ni moj nauk, ki je bil nauk že premnogih pred menoj, ničev? Nauk o ljubezni ničev? Nauk o prijateljstvu ničev? Nauk o miru ničev? Nauk o dobrem? Ah, to ni resnica! To vendar ne more biti resnica! Čutim pa vendarle, kako se je nekaj zgodilo z menoj v teh dneh. Mogoče zaraditega. Ker sem pričakoval smrti; ker sem mislil nanjo in sem premislil veliko v teh nasilnih urah. Tisto pa, kar se je zgodilo v meni je ponos! O kako ga čutim: Da nisem omagal, da nisem obupal, da nisem preklical svojega nauka, ki ni ničev — da se mi zdi vse to kakor je bilo grozno, čisto umljivo, zakaj drugače ne more biti. Da je vse to kakor učena knjiga sedanosti iz katere bom učil za bodočnost, zakaj vse one, ki so in še uče ta nauk grizejo vsi oni, ki lažejo. Teh pa je toliko, da so zbegali ljudstvo, da ne vedo kaj so: Pravijo eni, da so katoličani, pravijo drugi, da so pravoslavni — vsi pa so ljudje in med vsemi je sovraštvo. Pravijo zopet eni, da so socijalisti, pravijo drugi da so komunisti — vsi pa so si enaki — pa med vsemi je boj. In trdijo mnogi, da so Slovenci, da so Srbi, da so Nemci, da so Francozi, da so Angleži — in med vsemi je sovraštvo, grdo nečloveško — s krvjo oblit! Vsi pa so ljudje. In to sovraštvo, ki izvira od prvega nasilnika se je pomnoževalo od roda do roda v kolikor so pomnoževali nasilniki svojo samogoltno zlahto. Človek sovraži človeka! Bili so časi, ko je rod zapustil svojo zemljo, pa je šel nad drugega, da si pridobi drugo — ko je izčrpal svojo, ker jo ni znal obdelovati. Ali danes ni tega treba več. Pravijo sicer, da je to bilo in bo, ker je to naravni zakon — boj za obstanek. Toda to je neumnost izpridenih možgan, ki so v službi nasilnikov. Za vse je dosti zemlje! Dobre in bogate. Človeški razum posameznih velikanov pa je raztrosil toliko plemenitih misli med nas, da lahko brez skrbi poteptamo ta "naravni zakon" — in poteptamo tudi sovraštvo. Ali, dokler bodo nasilniki, ki imajo v svojih železnih rokah vse: zemljo in hlapce, cerkve in šole — vso vzgojo — in skoraj vso voljo človeštva bo nauk o ljubezni samo kakor kresnica v poletni noči. In že zdavní so to nekateri spoznali. O, kje ste ljudje, ki ste trpeli za vaše človečanske ljubezni! Tudi vi niste obupali, četudi ste bili premnogi z nasilno smrtjo poplačani za vašo ljubezni polna dejanja.

Ali ljudstvo je težko pripraviti, da bi pričelo misliti tako kakor so mislili oni. Ono pozna samo krivico in sovraštvo — nasilnike, ki jih občuti na telesu svojem. Onih pa ne pozna, ki jim sede na duši in jo bega in plaši, da je kakor metuljček, ki ga vrže vsak vetrič ob tla. Ona ne pozna, one druge nasilnike, ki imajo v

oblasti njihove duše. Kdaj pa boš spregledalo ubogo črno ljudstvo — one tvoje nasilnike, ki govore o Kristusu — žive pa kakor je pisano o Satanu — tiste, ki uče socijalizem čez dan — čez noč pa preštevaajo zlatnike, ki so jih pridobili s svojimi gobci, tiste ki uče o komunizmu, da bi sami sedli k skledami polnih klobas, tiste, ki govore o demokraciji — pa sami ne vedo kaj je demokracija — vse tiste, ki govore proti tvojemu nasilniku — da bi sami postali nasilniki? In vsem tem se obnese kar govore . . . Jaz pa sem resnično živel tako kakor sem učil pa mi je spodletelo za enkrat. Obupal pa nisem, zakaj sprevidel sem, da je močna samo tista ideja, ki si počasi osvoja srca. To je znamenje, da je lepa. Ljudje pa sovražijo lepoto, ker je niso vajeni. Tembolj pa jo bodo cenili takrat, ko bodo spregledali tako kakor sem jaz. To še ne bo kmalu, zakaj delavcev je malo, gnoja na srcih pa je toliko da je vse delo podobno Sisi-povemu delu. Toda ljubezen je močna, je silna. Nekoč bo zmagala nad slabim in dobro bo na zemlji!

Zbogom, črni bratje! Drugam grem, med vami enake! In zopet bom delal. Saj nisem sam. Saj je Helena, je arhitekt in jih je še nekaj takih raztresenih po zemlji. In jih bo vedno več. In naše žene bodo rodile — in ti bodo zopet to kakor smo mi. In bodo rodile žene naših otrok otroke z našimi dušami . . .

Med tem pa je šel Kovač v bolnico. Težko je hodil in je obstal pred mrtvašnico. Skozi okno je utripala svetloba sveč in metala senco po belem pesku. Stopil je v žalostno hišo.

Na odru je ležala Pavla. Bila ni nič več Pavla. Njen obraz je bil spremenjen in koščen in med prsti je stiskala lesenega krucifiksa. Pri zglavju je čepel Milan. Ko je začul korake je dvignil glavo in se stresel. Kovač je stopil k njemu in ga je tolažil:

— Milan, potolažite se in pojdite z menoj!

— Naj jo čuvam, je šepetal on, pustite me pri nji!

— Ali prijatelj, saj ji nihče ne bo storil nič žalega! Pojdite z menoj, da poiščeva Abrama!

Pogledal je okoli sebe in se zdrznil.

— Kaj ga ni tukaj? Kam je šel? Tam je sedel . . .

— Pojdite! Hitite — mogoče se je kaj zgodilo!

Milan se je zgrozil. Z dolgim pogledom je še enkrat objel svojo Pavlo in stopil za arhitektom.

Letela sta v kolonijo, vpraševala po hišah — nikjer ga ni bilo. Nikdo ga ni videl. Tekla sta po cesti, izpraševala ljudi, straže, — tudi te niso vedele zanjga.

— Ni ga! Nikjer ga ni! je obupno vzdihoval Milan. In mrzla slutnja je vstala v njem.

Dirjala sta ob reki — pa nič.

— Končal se je . . . je norel nesrečni mož in je pustil Kovača na cesti in sam tekkel nazaj v kolonijo.

— Mogoče da ga še najdem, mu je zaklical in se potopil v veletoku hiš.

Kovač je omahnil v Klingerjevo stanovanje in je povedal kar je opravil.

Klinger in Helena sta si zakrila obraz. Vsedli so se na zofo, tesno sklenjeni drug k drugem in so čakali trenutka.

Ob treh zjutraj je potrkal na vrata poročnik in ju pozval:

— Čas je, gospoda!

Kovač je znosil kovčke v avto; Klinger in Helena pa sta počakala za hip v sobi. Tedaj jo je on objel in ji dejal:

— Helena, daj, da te še enkrat poljubim na prostoru, kjer sva se pričela ljubiti!

— Daj, Rihard.

Potem so se odpeljali. V tihoto noči je udaril rezek glas motorja. Ko so se peljali mimo palače svojih upov in ciljev, so se stresli. Ko pa so stopili v voz brzovlaka, je zašepetal Kovač:

— V novo življenje . . .

— V isto! ga je prehitel Klinger, samo da bomo —

— Zmagali, je dodala Helena.

Tisto uro, ko je čul Abram, kaj so napravili s Klingerjem, se je spremenil. Ko so mu sporočili Pavlino smrt, je prijel Milana za roko in oba sta šla v mrtvašnico. Tam je sedel starec pri svojem otroku in njegova duša je sprejemala v teh urah toliko gorja in toliko srda, da je zavrgel vse svoje prejšnje življenje in se oprijel čudne misli, ki je bila rojena od grozovitosti teh dni. In ves dan, ko je tako sedel pri svoji edinki, ko je do dobrega premislil vse njeno herojstvo, z mislijo, da ne bo nikoli več videl Klingerja, ko je videl da so se vsi lepi upi pogreznili v novo temo, ko je še videl palačo oskrunjeno — ga je tako zabodlo, da nikakor ni mogel izdreti osti, s katero je bila pritrjena tista čudna nova misel.

Ko se je znočilo je vstal, otopel za vse drugo, in krenil po cesti. Pred kolodvorom je stopil čez njive in se počasi bližal ozadju ogromni stavbi svojih upov. Prislonil je lestvo, ki je bila na dvorišču, ki je bilo še polno raznega gradiva in splezal do prvega nadstropja, kjer so bila okna še z deskami zaslonjena. Straže, ki so stražile samo pred glavnim vhomom ga niso mogle slišati. S težavo se je prerinil med deskami na hodnik. Pritipal se je v dvorano. Skozi stekleno kupolo je silila v prostor šibka svetloba zvezdnatega neba le toliko, da je za silo razločeval predmete.

Z roko si je potegnil preko čela in obstal pred odrom. Naenkrat pa je stresel z glavo. Skočil je na oder in pričel nositi kulise v sredino dvorane. Na nje je zmetal stole in je tako

napravlil veliko grmado, ki se je v temi strahovito vzdigovala h kupoli. Iz žepa je vzel papir in ga podtaknil grmadi. Potem pa se je utrujen zgrudil kraj nje in čakal . . .

Ko je zaslišal drdranje vlaka je poskočil kakor zver. Prižgal je papir.

Kmalu je bruhnil skozi okna te proletarske palače gost dim. Oklepal se je sten, plezal na streho in se vzdigoval k nebu. Rdeči plameni so bliskali iz njega in ni še bil dan, ko je zagorela zgradba kakor ogromna plamenica. Rudarji so se vsuli iz hiš in so obstali na holmih. In v svitu žarkega ognja so se vzpenjali ti črni ljudje s stisnjenimi pestmi za smerjo divjih plamenov. Tisti hip se je zgrudil Abram v žerjavico s krvavim smehljajem na ustnih.

KONEC.

اور اوری

Zadružna banka v Ljubljani --delavska ali protidelavska?

Se nikoli ni nazadnjaštvo med ameriškimi Slovenci dvignilo toliko organiziranega krika, kot ga je proti Zadružni banki v Ljubljani. Gl. odbor SNPJ., ki je podvzel že marsikakšno koristno akcijo, je izprevidel, da bo v korist SNPJ. in ameriških Slovencev v splošnem, in v korist zadružništva na Slovenskem, ako stvori z gospodarskim pokretom v domovini tesnejše stike, ki bodo dovedli potem tudi do kulturnih.

Ameriški Slovenci sedaj nimamo ne takih ne takih. Dopisujemo z domačimi, sem pa tam jim pošlje kdo kak dolar, in včasih se organizira večja skupina romarjev, ki pohiti na Brezje ter obiše tudi Ljubljano. V tem oziru nimamo primere z nobenim drugim priseljenim narodom. Ameriški Čehi npr. goje z domovino najtesnejše stike, in to vse struje; narodne, delavske in klerikalne. Ne samo enkrat so bili češki ameriški delavci zastopani na raznih manifestacijskih zborovanjih na Češkem. Gospodarske vezi med ameriškimi Čehi in Ameriko na eni strani ter Češkoslovaško na drugi, negujejo vsi. Kulturno so ameriški Čehi s svojim narodom na Češkem v najtesnejših odnošajih. Tudi Hrvatje in Srbi nas prekašajo. Mi pa smo — kaj?

Ko hitro je bil objavljen dotični sklep gl. odbora SNPJ., so zavpili o "večkratnem milijonarju", o "Kristanovi privatni banki", o "podpiranju monarhizma", o "korumpirani, bankrotirani Jugoslaviji" itd. Vsa ta gonja je pokazala, koliko zlobe je še med ljudmi, koliko hudobnosti in moralne pokvarjenosti. "Držimo svoj denar tukaj, kjer si služimo kruh", so vpili navdušeni "amerikanisti", kot da bo tista transakcija bankrotirala Zedinjene države. Mali ljudje ne vedo, da je trgovina mednarodna, da je milijone in milijone ameriškega kapitala investiranega v drugih deželah, niti ne vedo da nič ne vedo.

Najprvo o "Kristanovi banki". Recimo, da bi bila Zadružna banka njegova. Po nazoru naših malih bi bil to zločin, kot da bi bila to edina banka v privatni posesti. Ker pa vemo, da so skoro vse banke privatna posest, tudi VEMO, da so dvignili razni "enotno-frontarji" svoj krik proti Zadružni zato, ker vedo, DA JE DELAVSKA IN ZADRUŽNA. "Kapitalisti

so v njenem odboru!" Ker vemo, da načeljujejo skoro vsem bankam kapitalisti, in ker vemo, da se naši "enotno-frontarji" nad drugimi prav nič ne zgražajo, smo lahko potolaženi, da je odbor Zadružne banke vsekakor dober in za delavstvo sprejemljiv. V odboru so razni veščaki, vodilni možje slovenskega zadružništva, nekaj trgovcev in podobnih, ker razumejo svoj posel in jih banka potrebuje v vodstvu. Chas. Novak, ki se toliko navdušuje za Rusijo, npr. ve, da sovjeti ne izročajo vodstvo svojih bank tistim ki o njih nič ne razumejo, kajti to bi jih kmalu upropastilo. Kar velja za banke v Rusiji, velja tudi za delavske finančne ustanove v ostalih deželah. Predstavniki slovenskega zadružništva so v odboru Zadružne banke. Zadruga imajo veliko večino njenih delnic, ki odločajo potom posebnega konzorcija delničarjev na občnih zborih.

Na podlagi podatkov so delnice Zadružne banke v Ljubljani v posesti sledečih:

	Število delnic
Konzumno društvo za Slovenijo	11,300
Zadružna založba	2,500
Zadružna zavarovalnica	2,000
Prva delavska pekarna	2,500
Splošno kreditno društvo	1,000
Alfonz Hribar za Zadružno sečevano	3,000
	<hr/>
	22,300
Posamezne zadruga in posamezniki imajo delnic	17,700

Te poslednje so torej v posesti manjših zadrug in posameznikov, izmed katerih lastujejo večinoma od 5 do dvajset delnic. Okrog 800 posameznih zadrugarjev ima delnice v Zadružni banki. Anton Kristan jih ima 2,500.

Predsednik Zadružne banke je Anton Kristan. Ima poverjenje radi svojih gospodarskih zmožnosti in spretnega vodstva. Ako bi ji predsedoval kdo izmed teh, ki pošiljajo po Ameriki okrožnice ali kdo izmed urednikov ki mažejo papir z mislijo da blatijo delavske gospodarske ustanove bi ne bila dolgo zadružna, niti ne bi imela zaupanja. Delavci so pametni in vedo, koga volijo v svoje zadruga. Eden mora imeti vodstvo v gospodarskih kakor v drugih ustanovah, pa naj bodo zadružne ali privatne. To je gospodarski zakon, ki velja enako za zadruga kot za privatna podjetja. In ker vemo, da vodstvo mora biti, je naša naloga paziti, da izberemo čim sposobnejše vodstvo.

Zadružna banka je sedaj razpisala novo emisijo delnic, ker hoče povečati delniški kapital v interesu gospodarskega udejstvovanja slovenskega zadružništva. Vse zadruga so upravičene dokupiti toliko novih delnic, da ostane razmerje njihove moči nespremenjeno.

V Konzumnem društvu za Slovenijo je okrog 17-500 družin, in prodajalne ima po vsi deželi. Ta zadružna zveza je glavni in vodilni delničar Zadružne banke. V Prosveti ste lahko čitali članke o lepem razvoju zadružništva na Slovenskem, kjer ima vse pogoje za procvitanje, toda en pogoj je: delavstvo se mora naučiti: ne pljuvati v lastno skledo! Vsaka gonja, ki jo vodijo demagogi pod še tako zakrito masko navidezno za delavstvo, je v resnici proti njemu. Demagogi vedo to, ali ker nimajo vesti, se zaletavajo naprej in izločujejo svoje škodljive strupe. Razum je proti njim najboljši odpor.

ANTON KRISTAN:

AMERIŠKI VTISI.

Pisano za "Življenje in Svet" v Ljubljani in za "Proletarca".

(Nadaljevanje.)

Niagarski slapovi.

Niagara je reka, ki veže erijsko in ontarijsko jezero in meji na angleško Kanado in državo New York. Na nekaterih mestih je široka 1200 m, na drugih okrog 600. Slapova sta dva. Gledalca ne začudi višina slapov, saj nista prav posebno visoka. Vzhodni, ki je ameriški, je širok menda 326 m, visok pa nekaj čez 50 m; zapadni — kanadski (Horseshoefall) pa je širok 570 m, visok pa tudi približno 50 m. Nekaj strahotnega pa je neznanska količina vode. Pravijo, da je pade v slapovih 100 milijonov ton na uro. Seveda je pogled v slapove, koder se dvigajo oblaki pen, pare in kapljic v strašnem kaleidoskopu, grozen in veličasten . . .

Pod slapove se zdaj ne sme hoditi, čeprav so narajeni mostiči in prehodi, to pa zaradi tega, ker so se v poslednjem času pripetile nesreče: več opazovalcev te divje, mogočne vode so slapovi smrtno zadeli . . .

Američani so, kajpak, vneti za vse bravure. Pri-poveduje se n. pr. to-le: Mlad Američan se je vsedel v sod, ki so ga dobro zabili in se je spustil po največjih slapovih v strašne valove. Ko so sod vlovili, je bil še živ. Drugi so poizkusili priti preko slapov z ladjami in ladjicami, s čolni in brodovi. Kronika niagarskih slapov zaznamuje tudi številne samomore.

Prodajajo se razglednice s slikami Indijancev izza časov, ko so bili v teh krajih svobodni gospodarji. Naslikani so, kako se spuščajo s svojimi čolniči po slapovih. Ponosni sinovi prerij se udajajo z vsem dostojanstvom grozotnim valovom, ki jih nosijo kakor vihar drobne bilke . . . Kaj čuda, da vročekrvna, k pu-stolovščinam nagnjena mladina posnema te izmišljene, vabljive smelosti.

Niagarski slapovi pa se že izkoriščajo v človekov prid. Ondi stoje velike elektrarne, ki proizvajajo ne vem koliko stotisoč konjskih sil. Ne vem, kam vse je napeljana niagarska elektrika in kje vse gore njene luči. Človek si vse podjarmi. Kmalu ne bo ničesar več, kar bi moglo kljubovati človekovi volji.

Mogočna slika prirodne sile in lepote.

Ko sem strmel v to grozno in strahotno vodovje, v gigantsko silo, v besnečega velikana, se mi je zdelo, da je vse nekam preveliko in vsega preveč: treba je mnogo dni, preden sprejmeš vso to veličastno grozo v svojo notranjost.

Kje si, slap Savice, ki nekako pomiriš popotnikovo dušo in razveseliš človeka? Ali pa ti, slap Peričnik! Vesela je duša in radostno je srce, ko te vidi. Tudi sloveči "Truemelbachfaelle" v Švici so lahko vzprejemljivi; čeprav čudoviti in zanimivi, vplivajo na gledalca prijetno in blažilno. Niagarski slapovi pa te obteže, navdajo te s težkimi mislimi in še dolgo se vračaš k njim.

Niagara z ogromnimi slapovi — če tebe ne bi bilo, ali bi bila slika Amerike popolna?

Naši ameriški kolonisti.

Kako pa naši rojaki — izseljenci? Obiskal sem jih v njihovih naselbinah. Mnoge sem posetil na domu,

obiskal njih društva, govoril na shodih, predaval v narodnih, delavskih in društvenih domovih.

Bil sem jih vesel. Zapustil so staro domovino kot sinovi naših srednje premožnih kmetov, kot hčere kmetijskih domačij, kot bajtarski in delavski otroci. Odšli so po večeni prav mladi, mnogi še pred vojaško dobo. Vso svojo izobrazbo so si pridobili z neznatnimi izjemami na ljudskih šolah, ki so jim dale to, kar so jim pač mogle dati. Oblikovala jih je šele tujina. Hude čase so morali prebiti izprva. Mnogi so mi pripovedovali: "Veste, če bi bil mogel prvo leto kjerkoli dobiti nekaj denarja, bi se bil takoj vrnil domov, tako hudo je bilo." Pravili pa so tudi: "Peš bi bili odšli takrat domov, če med Ameriko in Evropo ne bi bil Atlantski ocean." Seveda so premagali vse težave — ti lažje, oni težje —, se prilagodili novim razmeram in novemu življenju. Mnogi pa so ostali stari Janezi . . .

Slovenske naselbine.

Vendar pa sem bil lahko vesel večine naših ljudi. V njihovih hišah sem videl tisto blagostanje, ki je eden izmed pogojev za srečo. Njih hiše so lepe in se ponášajo s praktično urejenimi prostori za bivanje; skoraj povsod imajo kopalnice, okoli hiše pa je nekaj zemljice, kjer bohotno rasto nageljni, gavtrože in rožmarini. Skoraj vedno sem po vnanjosti uganil, kje stanujejo Slovenci. Včasih si spoznal slovenska bivališča — tako so mi pripovedovali — po harmoniki in po veseli družini ob polnih bokalih. Zares mi je bilo prijetno pri srcu, ko sem videl, da se naši rojaki odlikujejo po snagi in ličnosti svojih hiš.

Srečavanje z znanci.

Predstavil se mi je neki mož, gentleman po videzu.

— Ali me poznate, gospod Kristan?

Gledam ga, promatram. Imam sicer dober spomin, ali tu se nisem mogel spomniti.

— Pastir sem bil pri "Tincu". Skupaj sva pasla krave. Iz Polhovega gradca sem doma.

Spoznal sem ga in vesel sem bil, ko sem primerjal tega gentlemana z onim le pastirjem, ki sem ga bil pred dolgimi 40 leti menda uvajal v prve začetke čitanja in pisanja . . .

Zopet drugi: — Ali se me spomnite: Bil sem mi-zar pri P. Na shode sem hodil . . .

Pa tretji in četrti in tako dalje.

Pristopila je starejša gospa. Ko sem jo spoznal in ji povedal deklško ime, nji, ki je pred tridesetimi leti zapustila našo vas, so ji stopile solze v oči. Ima že štiri omožene hčere, ki so vse hišne posestnice. Sama poseduje še tri hišice, ki ji prinašajo okrog 200 dolarjev mesečne najemnine . . .

Našel sem prav veliko nekdanjih znancev in prijateljev. Večini se ne godi slabo, zakaj standard je že ameriški: dobro! Po večini jim gre tako, da na popotovanjih posedajo na žametnih sedežih . . .

Koliko je Slovencev v Zedinjenih državah.

Po amerškem službenem štetju je bilo l. 1920 v Zedinjenih državah: Slovencev 102,744, Hrvatov 83,063, Dalmatincev 2,112, Srbov 36,471 in Črnogorcev 4,198. Naš rojak Ivan Mladinec, ki je direktor jugoslovenskega odseka znanega društva "Foreign Language Information Service" v New Yorku, pa trdi v svoji študiji, ki jo je izdal l. 1925 kot s strojem spisan rokopis, da je v Zedinjenih državah 170,000 Hrvatov, 122,000 Slovencev in 48,000 Srbov, skupaj 340,000 Ju-

goslovenov. In imel bo prav, zakaj že članstvo naših, hrvatskih in srbskih podpornih Jednot upravičuje korekture g. Mladinea.

Prekmurski separatizem.

V Ameriki je mnogo prekmurskih Slovencev, ki jih ameriška statistika najbrže ne pozna. Izdajajo tednik "Amerikanski Szlovenec Glasz", ki izhaja vsak petek v Bethlehemu, Pa., Pittsburghu, Pa., Bridgeportu in Connu že sedmo leto. Pravijo, da je ta "Glasz" — "naj vekse i najbolje razsurjene vendszke novine vu Zdruzseni drzsélaj, steri vszaki red vu Ameriki zsvivonesi vendov szlisznoszti szluzsi". Uredniki in izdajatelji morajo biti zagriženi madžarofili. V zadnjem času so se malce potuhnili, ker jim je Jugoslavija pred leti odtegnila poštno ugodnosti, to pa zaradi neverjetno šovinistične pisave tega lista. Videči je, da se namenoma in smotreno odtujejo slovenščini. Kot izdajatelj je označen: "Alex Kardos, reditel".

Prekmurski Slovenci imajo tudi lastno podporno društvo, ki se imenuje "Rakoczi Vogrszko Betezne Pomagajouteze Drustvo". Največ jih biva v Pennsylvaniji, v Pittsburghu in okolici, v Betlehemu in v Connu, v Bridgeportu in Newyorku: v slednjem imajo "Szpejvoszno drustvo Domovina".

Zanimivo je, da se zgoraj omenjeni prekmursko-slovenski list ne omenja nikjer med slovenskimi časniki. V Amerškem družinskem koledarju za l. 1927 je izšel zelo izčrpen članek o jugoslovanskem časopisu v Ameriki, toda tednika prekmurskih Slovencev člankar ni poznal in ga ne beleži. Tudi v statistiki Jednot ni nikjer omenjeno podporno društvo prekmurskih Slovencev. Tudi v lepi Zavertnikov knjigi "Ameriški Slovenci" nisem zasledil "Prekmurskih Szlovenecov" in njih tednika. Zdi se mi, da se bodo morali vodilni možje v bodoče bolj zanimati za te naše rojake in jih pridobiti za slovenstvo, kamor spadajo po rodu in jeziku.

Podporne jednote.

Obiskal sem razne organizacije naših rojakov in sicer podporne, zadržno-konzumne, zadržno-denarne, bančne in politične. Med podpornimi je največja Slovenska narodna podporna jednota v Chicagu, ki združuje nad 500 društev v Zedinjenih državah in Kanadi. Njen poglavitni namen je skrb za slovenske naseljence in njih otroke z zavarovanji za slučaj bolezni, nezgode in smrti. V Ameriki ni ne državnega ne zveznega bolniškega zavarovanja. Vsak mora skrbeti zase, če ga obišče bolezen ali nesreča. Imajo sicer neke odškodninske zakone, vendar pa niso niti zdaleč zadostni. Jednota skrbi tudi za duševno povzdigo svojih članov: s shodi in predavanji, raznimi publikacijami, z dnevnikom "Prosveto" in z mesečnikom "Mladinski list". SNPJ. v Chicagu ima premoženja skoraj 3 milijone dolarjev (približno 170 milijonov Din), ki je naloženo v nepremičninah in dobrih papirjih. Ima svojo tiskarno in velik društveni dom za urade in zbiranja.

Mimo te največje podporne jednote so velike še Kranjsko-slov. katol. jednota v Jolietu, potem Jugoslov. katoliška jednota v Ely (Minnesota) in Slovenska svobodomiselná podporna zveza v Chicagu, čije glasilo je v prejšnjih člankih omenjeni dnevnik "Enakopravnost" v Clevelandu. Obstoji pa še vse polno manjših lokalnih podpornih organizacij, ki služijo različnim namenom. Želeti bi bilo v tem pogledu večje centralizacije.

V Clevelandu sem bil obiskal Slovensko delavsko zadržno zvezo, ki ima 4 prodajalne, v Waukeganu, v Canonsburgu in Conemaughu tudi krajevne konzumne zadruge, ki so sad večletnega dela naših rojakov.

V Clevelandu je največ Slovencev. Tu imajo Narodni dom na Ulici St. Clair, medtem ko sta v Collinwoodu dva, ločena po politični barvi. Tu imajo tudi lepo prospevajoče Hranilno in posojilno društvo in — banko, ki se imenuje North American State bank. Predseduje ji zdravnik dr. Seliškar. Hranilna in posojilna društva so tudi že skoraj v vseh naselbinah. V kolikor sem spoznal njih poslovanje, jih moram pohvaliti.

Amerikanizacija.

Pisal sem že o amerikanizaciji mladine. Takoj sem opazil, da otroci naših izseljencev neradi govore slovenski. Na slovenski nagovor odgovore po angleško. Naše organizacije, zlasti pa SNPJ., se trudijo, da bi preprečile proces potujčevanja. A tudi tu so mnenja deljena in se vrše o tem vprašanju hude debate. Nekateri mladi, amerikanizirani sinovi slovenskih starišev (n. pr. odvetnik Rihard Zavertnik) propagirajo izključno rabo angleškega jezika z geslom: "Proč s sentimentalnostjo glede slovenščine!" Starejši zelo nasprotujejo tem nazorom.

Jugoslavija je nasproti izseljencem in vsem njihovim vprašanjem zgolj "službena". Ima poslaništvo v Washingtonu in 4 konzulate: v Newyorku in Chicagu, v Kaliforniji in Montrealu, kaj pak, med osobjem ni niti en Slovenec. Edino v Newyorku je za pisarico Ljubljancanka G., ki pa je tudi že na pol reducirana. Izeljniški komisariat vodi Slovenec, ima pa silno omejen kredit in mu je delovanje skoraj onemogočeno. Bil pa je tudi že — reduciran.

(Dalje prihodnjik.)

DOPISNIKOM IN POROČEVALCEM.

Ne čakajte s poročili, ampak jih pošljite o shodih, koncertih, predstavah in druga čimprej.

Ne opisujte sporov, ki se dogode kje v mali družbi, morda pri poliču, kjer velikokrat prevladajo strasti nad razumom. Za javnost nimajo pomena. Ljudje, ki kljubujejo iz zlobe, ali ki so pokvarjeni, ne zaslužijo v nobenem slučaju, da bi z njimi listi trtili prostor in uredniki čas.

Pišite samo na eno stran lista. Ne pozabite navesti točne datume in imena.

Črtajte vse, kar je osebnega. Povejte v polemikah nasprotnikom le kar mislite da jim gre, in to na čimvljudnejši način.

CENIK KNJIG.

V tej številki je priobčen naš revidiran cenik knjig. Zaključili smo, da našo knjigarno kolikor najbolj mogoče izpopolnimo, kar se zgodi v teku par mesecev. V ceniku v tej številki smo črtali vse knjige, ki so iz naše zaloge razprodane, in dodali one, ki smo jih dobili od objave zadnjega cenika pred par meseci.

GLASOVI IZ NASEGA GIBANJA.

DOPISI.

PRIHODNJO NEDELJO V WAUKEGAN.

V nedeljo 13. novembra se vrši v Waukeganu, Ill., v Slovenskem narodnem domu konferenca klubov JSZ. in društev Izobraževalne akcije JSZ. Prične se ob 9:30 dopoldne. Zastopani bodo na nji klubi in društva iz okrožij Sheboygan in Milwaukee v Wisconsinu, in Waukegan ter Chicago v Illinoisu.

Popoldne isti dan bo imel klub št. 45 JSZ. priredbo v prid konference, ki se vrši v S. N. Domu. Na sporedu bo dramska predstava, pevske točke in govori. Po programu sledi plesna in prosta zabava.

UNIJA SLAMNIKARJEV IN SLAMNIKARIC V CHICAGU.

CHICAGO, ILL. — "Ali bo kaj, ali ne bo?" Kaj naj bo, morda vprašuješ? "S slamnikarsko unijo v Chicagu."

Na vsak način, bo, toda ne drugače kakor da se organiziramo vse in vsi, kar je delavcev v tej stroki. Reči moram, da so dosedanji organizatorični uspehi boljši kot je marsikateri in marsikdo pričakoval, in da ima naša unija vse znake, da se utrdi, da izvojuje delavkam v industriji ženskih klobukov boljše življenske pogoje, boljše plače in delovne razmere in da dobi trajno priznanje. Naša unija, ki se imenuje Chicago Millinery Workers' Union, je podvzela veliko kampanjo, da organizira delavstvo, v prvi vrsti seveda delavke, v industriji ženskih klobukov v Chicagu. V ta namen obdržuje tudi shode.

Dosedaj se je uniji pridružilo že veliko slovenskih slamnikaric in ostale so obljubile, da se ji pridružijo. Čas je sedaj! Unijo potrebujemo v svojem interesu. Pridruži se ji naj vsaka delavka, ki je zaposljena v tej obrti. Gre se za naš življenski problem, ki ga bomo rešile skupno v naš skupni dobrobit le če se organiziramo in delamo organizirano. Predsodki naj izginejo, in zavlada naj duh sloge.

V četrtek 10. novembra se vrši shod pod avspicijo naše unije v dvorani SNPJ., 2657 S. Lawndale Ave. Prične se ob 8. zvečer. Slovenske slamnikarice, udeležite se ga ne samo v obilnem številu, ampak VSE. Ni namenjen samo enim, ampak vsem. Unija je za VSE enako. Tiče se vseh, in vse moramo biti ENO. Na tem shodu nastopijo angleški in slovenski govorniki, ki bodo podali sliko položaja v obrti ženskih klobukov v Chicagu in tudi drugje, ter pojasnili namen in pomen naše unije. Opozorite na ta shod tudi svoje znanke in pridite gotovo. — *Organizirana slamnikarica.*

VINSKA TRGATEV V DETROITU.

DETROIT, MICH. — Klub št. 114 JSZ. bo imel v soboto 26. novembra svojo običajno vinsko trgatavo, oziroma veselico, na katero so povabljeni vsi prijatelji takih zabav, in tudi drugi, ker bodo našli na tej priredbi obilo razvedrila. V Detroitu smo imeli zadnjih par let precej "burne" čase, a na zabave vendarle ne pozabimo. — *Ob.*

KONFERENCA J. S. Z. V MOON RUNU.

V zapadni Pennsylvaniji so konference JSZ. nekak parlament, v katerem je zastopano vse, kar je naprednega v naših naselbinah. Konferenca socialističnih klubov in društev Izobraževalne akcije JSZ., ki se je vršila v nedeljo 30. oktobra v Moon Runu, je ponovno pokazala, da te vrste zborovanja med nami pridobivajo na važnosti. Premogarji v zapadni in enako v centralni Penni so že dolgo v borbi, da obvarujejo unijo in izvojujejo unijsko delavnico. Boj je koncentriran tukaj, in kompanije so v tej borbi proti organiziranemu delavstvu potrošile tako visoke vsote, stitsočake, in utrpele milijone na dobičku, ki jim je bil vsled stavke onemogočen, da pravijo: sedaj pa boj do konca! Unija mora iti!

Konferenca v Moon Runu se je pečala tudi s tem vprašanjem, ker se tiče naših rudarjev kakor drugih, — posebno še naših!

Zborovanju je predsedoval Anton Zornik iz Herminie, zapisnik pa je vodil Paul Posega. Od klubov je bilo 13 in od društev 9 zastopnikov ter mnogo članov in somišljenikov iz raznih krajev. Razprave, ki so se vršile, so pokazale, da vlada v vrstah konferenčne organizacije volja za konstruktivno delo.

Razpravljalo se je tudi o pomožni akciji za stavkujoče rudarje, in bil je izvoljen tudi poseben odsek reprezentativnih članov, katerih naloga je razdeliti vsoto, ki odpade na to okrožje iz stavkovnega fonda J. R. Z.

Za tajnika je bil izvoljen Viktor Vodišek. Drugi odborniki so Louis Glažer, Jakob Ambrožič, Marko Tekavec in John Terčelj. Prihodnja konferenca se vrši v Pittsburgu in sicer zgodaj v letu 1928, določitev datuma in drugo pa je prepuščeno odboru Konference.

ZA KANSAS: V NEDELJO 13. NOVEMBRA NA SHOD!

GROSS, KANS. — Kot že poročano, sklicuje tajništvo socialistične stranke države Kansas po več letih letargije zopet skupno konferenco, ki se je udeležijo sodrugi iz raznih krajev Kansasa in pa tajnik soc. stranke s. Wm. H. Henry iz Chicaga.

Zborovanje se vrši v nedeljo 13. novembra in se prične ob 1. popoldne v Mestni hiši (City Hall) v Pittsburgu. To poslopje je splošno znano, ker so v njemu tudi uradi distriktnega sodišča. Da smo dobili tako ugoden prostor za naše zborovanje, so pripomogli največ sodrugi v Pittsburgu.

To ne bo slovenski shod, ampak shod, oziroma zborovanje kansaških socialistov. Ker se slovenski delavci tega okrožja prištevamo k socialistom, in jih je že precej tudi učlanjenih v soc. stranki, je pričakovati, da se tega zborovanja udeležijo v čimvečjem številu. V premogovnem kraju Kansasa so slovenski delavci političen faktor, in uveljavijo se najaglje in najuspešnejše, ako postanejo vsi člani naše stranke, ako vsi sodelujejo v bojih ki se vrše za nas vse, in če se pred ameriško javnostjo izkažemo, da smo vredni vpoštevanja. Torej, v nedeljo 13. novembra vsi na shod v Pittsburg. Sodeloval bo tudi znani orkester mladinskega društva "Sunflower" št. 609 SNPJ. iz Arme. — *Anton Šular.*

SOUTHČIKAŠKA VPRIZORITEV "POROČNE NOČI".

Društvo "Delavec" št. 8 SNPJ. je povabilo dramski odsek kluba št. 1, da ponovi v nedeljo 6. novembra dramo "Poročna noč", katera je bila prvič igrana 14 dni pred tem datumom v Chicagu. Spisal jo je Ivan Molek.

Kot navada, se je predstava zakasnila tudi to pot. Ljudje so prišli precej pozno, in vodstvo priredbe ni hotelo, da se z igrjo prične dokler ne bo dvorana Hrvaškega doma zasedena.

Udeležba je bila povoljna, a nekateri so pričakovali večjo. Igralci ter igralko so bile iste kot na prvi predstavi, in igrali so enako dobro, v nekaterih prizorih, posebno v uvodni sceni (predigri) pa so pokazali precej več izvežbanosti kakor prvič. Godbene točke je izvajal Peter Ahačičev orkester. Peter Ahačič je zaigral nekaj komadov na svoje velike harmonike, katere imajo mnoge izboljšave (so njegova iznajdba). Njegov nastop je avdiijenci zelo ugajal. Otvoritveni govor je imel predsednik društva Fr. Kosich, o igri pa je spregovoril nekaj besed Fr. Zaitz.

Uspeh, kar se društva tiče, bi bil precej večji, ako bi bilo več članov, ki so pripravljeno delati: priredbo je treba oglašati tedne naprej, in čim več članov sodeluje pri tem, boljša je udeležba. Treba je marsikaj pripraviti, posebno za tako dramsko predstavo, in na dan priredbe je treba delavcev — ne samo pet ali deset, ampak petdeset. Če jih ni zadosti, morajo delati eni toliko težje in ob enem se pritožujejo nad brezbriznostjo drugih. Društvo "Delavec" ima mnogo sposobnih, aktivnih članov, ki bi mogli z združenimi močmi doseči marsikaj na polju prosvetnih aktivnosti v south čikaški naselbini. Vse kar potrebujejo, je več vzajemnosti in sodelovanja.

Občinstvo je bilo zadovoljno, tako s programom kakor s postrežbo in zabavo, ki je sledila predstavi.

Poročevalec.

"POJASNJEVALI BOMO . . ."

"Ostali bomo dosledni in nadaljevali z našim pojasnevanjem toliko časa dokler članstvo ne spozna, da smo imeli prav in ne prekličo sklep glavnega odbora." S temi besedami zaključuje dolgo zmašilo, ki nima repa in glave in se je skuhalo v poslopju hotelirjev. Ali bodo pojasnjevali, da ima "gospod", o katerem pišejo, da ni komunist, prav tesne stike z "Delavcem", dasi "prafska" slovenščina v Ameriki rojenega Slovenca tako nerodno zija iz dolgega zmašila, da se ne morejo zatajiti stiki "gospoda" s komunističnem lističem? Ali bodo pojasnili, da je ta "gospod" spisal zmašilo v družbi še nekega drugega dobro poznanega "gospoda", ki je skušal popraviti "prafsko" slovenščino v Ameriki rojenega Slovenca, kolikor se je popraviti dala? Kdor pričakuje kaj takega, je blazen. Tega ne bodo storili. To vendar ne gre, da bi "Delavec" sam potrdil, da je "gospod", katerega zatajuje, kakor je Peter zatajil Kristusa, spisal zmašilo! Če bi kaj takega priznali, bi padle luskine raz oči še oni peščici ljudi, ki še zdaj verjame, da je Čarli velik duh, ki se da primerjati le z ruskim mislecom Leninom. Tega ne morejo izvršiti. Ta "gospod" je poznan v javnosti kot republikanec in ne kot komunist. Torej vsak lahko spozna, da to ne gre.

Kaj bodo pojasnjevali? Mogoče to, da je predsednik SNPJ. v svojih pojasnilih tako jasno razložil gonjo proti sklepu gl. odbora, da je lahko vsak raz-

umel, odkod prihaja toliko blata na gl. odbor zaradi njegovega sklepa o denarni transakciji med Ljubljano in Chicagom, ki je hotel razumeti kam njegove besede merijo. Ako bi to pojasnili, bi ne mogli lagati, da je predsednik SNPJ. v svojih pojasnilih zmerjal člane SNPJ. s kreaturami, podleži in nezavedneži. "Delavec" bi moral v tem slučaju sam priznati, da je človek, ki je tako nesramno zavl besede predsednika SNPJ. res kreatura, podlež in nezavednež.

Ali naj pojasnijo, da je spisal dolgo zmašilo z naslovom "Zupančič pojasnjuje" član SNPJ.? Če bi pojasnili, bi povedali, da se med člani SNPJ. tudi pleve, ki izgolj osebne koristi delajo na to, da se SNPJ. z notranjimi boji uniči v veselje klerikalcem in drugim sovražnikom SNPJ.

Ali naj pojasnijo, da so najnižji med najnižjimi oni značaji, ki trdijo v komunističnem listu, da nimajo nobenih stikov s tem listom, slog njih lastnega zmašila pa dokazuje, da imajo zelo ozke stike z njim? Tudi tega ne bodo pojasnili.

Ali naj pritajeni komunisti pojasnijo, da se komunistom hlače tresejo pred vsako javno debato? V tem slučaju bi morali povedati, da se do danes komunisti velikokrat že klicali na korajžo, a vselej so se javne debate izognili. S tem bi povedali, da so samo veliki in glasni kričači, njih glave so pa prazne kot prazen sod.

Ali naj pojasnijo, da so zmetali Čarlja, korajžo komunističnih voditeljev in samega sebe s "prafsko" slovenščino vred v en koš? Če bi kaj takega storili, bi se osmešili pred vso slovensko javnostjo. Zakaj? Povedati bi morali, da sta Mr. Turk in njegov bizniški partner pozvala na javno debato vsakega člana SNPJ., ko sta pri društvu Francisco Ferrer priporočala znano resolucijo in okrožnico, ki jo je sprejelo in razposlalo društvom. Povedati bi morali, da sta zase v jednotinem glasilu zahtevala popolno svobodo govora, zdaj ko sta opazila, da hočejo z Mr. Turkom, ki je hrabro zagovarjal vsebino resolucije na društveni seji, kjer nasprotniki zunaj tega društva niso imeli kaj reči o resoluciji, debatirati o tej resoluciji pred vsemi člani SNPJ., se pa klaverno umikata in želita potisniti debato v najtesnejše meje po naukih jezuitov, namen posvečuje sredstva, češ, imela sva svobodo govora, da sva pripravila člane društva, da so glasovali za resolucijo, a zdaj ko bo treba v javnosti dokazati, da je resolucija zdrava in umestna, pa ne bode vi govorili, ki naju hočete postaviti v pravo luč, da nas pozna članstvo SNPJ. kdo in kaj sva.

Ali naj pojasnijo, da so tudi mr. Zupančiča na hudoben način potegnili v krog tega umazanega pisanja v "Delavcu"? Ako bi to pojasnili, bi razgalili svojo lastno hudobnost.

Kaj naj torej pojasnijo? Nič, ker nimajo kaj pojasniti, da bi ne udarili samega sebe.

Kaj se torej razume iz zmašila? Mr. Turk se javne debate boji ne zaradi tega, da ni govornik in ne zna debatirati. Ampak za to, ker nima poguma javno zagovarjati resolucijo, ki jo je priporočal društvu, da jo sprejme. V jednotinem glasilu je bil Mr. Turk že večkrat naznanjen kot govornik pri društvi zunaj Chicage. Tudi na zadnji konvenciji ni le sedel in molčal. Govoril in debatiral je veliko in vsak se lahko o tem prepriča, ako čita zapisnik konvencije SNPJ. v Waukeganu. Mr. Turk zna debatirati, in prav gladko mu teče jezik. Ako pa Mr. Turk misli, da bo njegov nasprotni govornik samo njemu pritrjeval in kimal, tedaj naj si na semnju v Ljubljani naroči lesenega pa-

jaca in ga cuka za nit, pa se bo gibal po željah Mr. Turka. Tega pojasnila ne bo priobčil "Delavec", dasi je važno, da javnost izve, kaj je "Delavec" v številki z dne 27. oktobra med vrsticami zelo nerodno skupaj sestavljenega zmašila pod naslovom "Zupančič pojasnjuje" pojasnjeval in povedal.

Jože Zavertnik.

KONVENCIJA STAVBINSKIH IN POSOJILNIH DRUŠTEV V ILLINOISU.

CHICAGO, ILL. — Dne 11.—13. oktobra se je vršila v prijaznem mestecu Oak Park poleg Chicaga 48. konvencija illinojskih stavbinskih in posojilnih društev. Udeležilo se jo je 426 delegatov in 92 gostov, ki so zastopali 926 stavbinskih in posojilnih društev, katerih skupno premoženje je znašalo ob zaključku leta 1926 \$355,509,300.71.

V okraju Cook, v katerem se nahaja tudi Chicago, je 440 teh društev, v ostalih krajih Illinoisu pa 486. Imovina lige illinojskih stavbinskih in posojilnih društev je dne 1. oktobra znašala \$27,665.44. Razun delegatov iz Illinoisu smo imeli tudi goste iz drugih držav, ki so zastopali organizacije stavbinskih in posojilnih društev in pa nekaj drugih; npr., posetil nas je zvezni senator iz Illinoisu Chas. S. Deneen, kongresnik Nicholas Longworth iz Cincinnati, O., ki je načelnik zbornice poslancev (Speaker of the House) v Washingtonu, D. C.

Ti in drugi so dali konvenciji zanimiva poročila o delovanju teh gospodarskih ustanov širom Združenih držav, iz katerih posnemamo sledeče: Vseh stavbinskih in posojilnih društev v Ameriki je 12,626, ki imajo 10,665,705 članov in šest milijard (ameriških bilijonov) tristo štiri in trideset milijonov, stotri tisoč in osemsto sedem dolarjev premoženja. V teku leta se je imovina stavbinskih in posojilnih društev pomnožila za približno 15% in na članstvu pa za 8%. Percentuelno je v Združenih državah 10% ljudstva, ki pripada stavbinskim in posojilnim društvam. Prvo stavbinsko in posojilno Društvo v Združenih državah se je ustanovilo pred 96 leti v Philadelphiji, Pa., leta 1831, in od tedaj naprej se neumorno deluje na tem polju, kar koristi tako članstvu in splošnosti v obče. Potom te gospodarske ustanove je omogočeno delavskemu ljudstvu, da si z malimi tedenskimi ali mesečnimi prihranki vsaj deloma preskrbi za deževne dni in za vsak slučaj krize, ki je tako zvesta spremljevalka delavca in njegove družine. Ti prihranki v obliki vlog pri stavbinskih in posojilnih društvih so investirani v posojilih na posestva in sicer na prvo uknjižbo, kar nudi članom popolno varnost vlog. Poleg tega se vloženi denar obrestuje po tako visoki meri, kot v nobeni banki ali drugem denarnem zavodu in v tem obstoji ogromna vrednost stavbinskih in posojilnih društev za delavce in sploh za ljudi, ki imajo male dohodek.

Senator Deneen in kongresnik Longworth sta se zelo pohvalno izrazila o delovanju stavbinskih in posojilnih društev, kakor tudi o njih koristih za splošno ljudstvo. Naglašala sta, da sta tudi člana stavbinskih in posojilnih društev, in vsled tega vesta ceniti delo in koristi teh gospodarskih ustanov za splošni blagor delavnega ljudstva. Priporočala sta več zanimanja za te ekonomske institucije, ki so delavcu neobhodno potrebne. Rojakom-delavcem priporočam, da si ustanove taka društva povsod kjer jih še nimajo in ako obstoje pogoji za uspeh.

Naše Jugoslovansko stavbinsko in posojilno druš-

tvo v Chicagu je imelo 30. septembra t. l. 355 delničarjev s 6803 delnicami in \$314,363.87 imovine. Poteklih ali dozorelih delnic je bilo v času obstoja tega društva 1839, in svota, ki je bila zanje izplačana, znaša \$183,900, kar znači, da je društvo na solidni podlagi. Naše društvo je dne 7. oktobra izdalo 36 serijo delnic. Slovence in druge Jugoslovane vabi na pristop, kar bo njim v korist in napredek za splošnost. Direktorij zboruje vsak petek ob 8. zvečer v dvorani SNPJ. na 2657 So. Lawndale Ave. (vhod z 27. ulice) kjer se lahko vpišete in dobite vse potrebne informacije. Lahko pa se obrnete zanje na tajnika Jugoslovanskega stavbinskega in posojilnega društva na naslov: Joseph Steblay, 2636 So. Ridgeway Ave., Chicago, Ill. Tel. Lawndale 9562.

PRIHODNI KONCERT "SAVE" V CHICAGU.

CHICAGO, ILL. — V nedeljo 27. novembra bo imel pevski zbor "Sava" svoj drugi letni koncert in tretji od kar je pridružen klubu št. 1. ("Sava" je postala klubov pevski zbor v začetku l. 1926.)

Vsi njeni dosedanji koncerti so pokazali, da napreduje in se razvija v prvovrstni pevski zbor. Sedaj šteje okrog 30 pevcev in pevk. Redne vaje ima vsak torek ob 8. zvečer, izredne po potrebi, nekateri pa imajo še svoje posebne (privatne) vaje.

Vstopnina na prihodnji koncert "Save" je 75c za osebo. Vsem ljubiteljem lepega petja ter prijateljem "Save" priporočamo, da si nabavijo vstopnice v predprodaji. Dobite jih pri članih in članicah zbora ter kluba, in pri tajniku kluba št. 1 v uradu "Proletarca".

Več o programu bomo poročali prihodnjič.

P. O.

"OJ TA MAČEK" V SPRINGFIELDU.

SPRINGFIELD, ILL. — Klub št. 47 JSZ. vprizori v nedeljo 27. novembra ob 4. popoldne v Carpenter's Hall komedijo "Oj ta maček". Na programu tudi glasbene točke. Daljše poročilo objavimo v eni prihodnjih številc.

Agitatorji na delu.

Naročniki na Proletarca so poslali:

John Bozich, Collinwood, O.	9
Jake Rupnick, Sheboygan, Wis.	5
Joseph Klarich, Detroit, Mich.	4
Frank Benchina, Chicago, Ill.	4
Joseph Zorko, West Newton, Pa.	2
Tony Stražišar, Windber, Pa.	2
Joseph Ocepek, Detroit, Mich.	2
Anton Sular, Gross, Kans.	2
Frank Bizjak, Hillcoke, Pa.	2
John Leskovec, Burgettstown, Pa.	1
Frank Strubelj, Aliquippa, Pa.	1
Jacob Rožič, Milwaukee, Wis.	1
Martin Judnich, Waukegan, Ill.	1
Chas. Pogorelec, Chicago, Ill.	1
John Krebelj, Cleveland, O.	1
Frank Bregar, Avella, Pa.	1

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje kluba št. 27 JSZ. se vrše vsako drugo nedeljo dopoldne in četrtopoldne v klubovih prostorih v Slov. narod. domu. Sodrugi, prihajajte redno na seje in pridobivajte klubu novih članov, da bo mogel napraviti čim več na polju socialistične vzgoje in v borbi za naša prava.

Važno zborovanje J. S. Z. v Waukeganu, Ill.

V nedeljo 13. novembra ob 10. dopoldne se bo v Slov. nar. domu v Waukeganu, Ill. obdržavala konferenca socialističnih klubov iz Chicaga, Waukegana, Milwaukee in Sheboygana, ki bo zelo važnega pomena za naše prihodnje delovanje bilo na političnem gospodarskem in kulturnem polju. Potreba bo podvzeti korake in stališče glede delavskih, gospodarskih in kulturnih organizacij. Socialistični klubi so bili povsod aktivni, niso pa imeli centralističnega sodelovanja in je bilo potem tako delo omalovaževano, rezultat pa je bil, da so bili takorekoč osamljeni, ne da bi drug drugemu smotreno pomagali. To delo morajo vršiti socialistični klubi po sklepih in zaključkih naših konferenc, ki so velevažne za naše gibanje.

Popoldne ob 2., po konferenci, bo ravnotam vpriporil waukeganski socialistični klub štev. 45 enodejanko "Njegov jubilej". To tragično sliko iz delavskega življenja je iz nemščine za slovenski oder priredil Jože Zavertnik. Pred igro bo govor. Imeli bomo tudi veselje slišati pevska zbora "Naprej" iz Milwaukee in "Savo" iz Chicaga.

Program dopoldne bo po mogočnosti kratek in zabaven tako, da bo zunanji gostom dana prilika zabavati se med nami do odhoda. Postregli bomo tudi v kuhinji in drugod za drage nam udeležence te naše prve prireditve, kakor vselej. Vabljeni ste vsi na to podučno in zabavno prireditev, udeležite se je in ne bo vam žal. Pri plesu svira orkester v spodnji dvorani, in to raditega, da se bomo bolj skupno zabavali. Vstopnina je samo 50 centov za osebo popoldan in večer. Samo za ples zvečer je 25c.

Klub štev. 45 JSZ., Waukegan in No. Chicago.

MOŽGANSKA TUBERKULOZA.

CHICAGO, ILL. — Ne bi rad tratil prostora v listih, a ker je potrebno, da se ga včasí vendarle "trati", zato zopet pišem. Kot v prejšnjem dopisu, se moram tudi v tem pečati z boleznijo, katero lahko definiramo "možganska tuberkuloza". Ta jetika razjeda razum marsikom, in ga razje tako zelo, da sploh ni več v stanju zdravo misliti.

Človek se ogiblje takih bolnikov kolikor največ more. In je najboljše, da se jim ogneš, ker ti pokvarijo veselje in užitek. Toda zalezujejo te, recimo na veselicah, in te s sladkimi besedami zvabijo v polemiko.

Hajd, tedaj pa se jim mišice napno, in "ropotajo". Banka, milijon, sto tisoč, ha, ho, ej, pik pok, pak! Ti pa si pred njimi in ne kaže ti drugega, kakor da udarce odbijaš, in ker so muhe le sitne, se nad njimi še razžejiš, pa ti je veselje pokvarjeno. Prišel si na priredbo, da se malo razvedriš, račune pa ti prekrižajo, ako le mogoče, tipi, ki bolehajo na razjedanju razuma.

Po seji kluba št. 1 dne 28. oktobra je predaval s. Fr. Zaitz o slovenskem časopisju v Ameriki. Predmet je dobro obdelal in nič ne bi škodilo, ako bi svoj referat priobčil na najbolj vidnem mestu in večkrat. Pokazal je nižino nekaterih listov in takozvanih "urednikov", ki se zbirajo okrog njih. Pokazal je, kako taki listi ne samo zavajajo, ampak zastrupljajo čitatelje, da postanejo nedostopni za boljše gradivo. Poset je bil dober. Bilo je tudi nekaj nečlanov. Zamanj pa sem iskal tiste, ki tako radi besedičijo in vpijejo pričaji. Ni jih bilo! Ali so preveč kulturni, ali pa se boje — resnice! Vem le, da jih ni bilo, dasi so bili povabljeni vsi, ki se zanimajo za take diskuzije. Klub št. 1 daje svobodo govora vsakemu, ki hoče govoriti odkrito in stvarno. Pa jih le ni bilo! Razjarjeni učenjaki se jeze in togote, kadar pa imajo priložnost priti s svojimi insinujacijami pred človeka in zbor, pa jih ni. Kvečjemu, da "špegajo" skozi okna in poslušajo pred vratmi.

Vse polno tipov je, ki jih ne dobite na prosto, da bi se mogli z njimi porazgovoriti kot se za ljudi spodobi. Kadar pa so zbrani pri omizju, ali bari, tedaj debatirajo, da je "groza". Ta je tak, oni je tak, ta je tak, hm, o onemu — pa kaj bi pravil! Žalostna nam majka! Slišiš to, slišiš ono: "To piše Černetov 'Gladiator', ono sem videl v cajtengah z 22. ceste, iz Clevelanda tudi pišejo 'nekaj'."

Bila je, kot omenjeno, razprava o časopisju, tistih, ki bi imeli priliko zagovarjati gnojnico, pa ni bilo. Naš prijatelj Pečnik je prisluškoval pri vratih, dasi bi jih lahko odprl, vstopil ter se vsedel, kajti bilo je še prostora. Nekdo ga je povabil: Vstopi, kaj bi stal tu! Opazka mu ni ugajala, pa je nekaj zamrmral o zahrbtnožih. Tako torej! Če javno deluješ, če si aktiven, če se trudiš otvorjeno, pa pravijo, da si "zahrbtnož"!

Zahrbtno je to, ako trdiš o človeku slabo, ako ga slikaš za nepoštenjaka, dasi veš, da vedoma lažeš. Lahko bi pisal še veliko, npr. o mizarski zadrugi na Glincah, ki je prijatelju Pečniku morebiti še znana; in če že ni pozabil, tudi lahko ve, kdo jo je rešil propasti. Ampak čim več pojasnjuješ nekaterim, toliko manj se jim — dopove!

Anton Vičič.

Slovenskim slavnkarjem in slavnkaricam v Chicagu in okolici!

Vabljeni ste na velik

JAVEN SHOD, ki ga sklicuje **Millinery Workers' Union of Chicago**

V ČETRTEK 10. NOVEMBRA OB 8. ZVEČER

v dvorani S. N. P. J., 2657 So. Lawndale Ave., vogal 27. ceste.

Nastopili bodo slovenski in angleški govorniki.

Shod za VAS VSE izredno VAŽEN. Opozorite svoje znance in znanke, ki so zaposleni v tej obrti, da pridejo na ta shod. Torej: Na svidenje 10. novembra!

Listu v podporo.

XXV. izkaz.

West Newton, Pa.: Joseph Zorko, \$1.10.

Chicago, Ill.: Donald J. Lotrich, \$1.64; po \$1: Fred A. Vider, Anton Basha; Martin Judnich, 56c; po 50c: Anton Vičič, Vinko Ločniškar, John Vitez, John Darovec, Tom. Platt; Val. Videgar, 45c; po 25c: Anna Turk, Lojzka Hren, Helen Vičič, Lawrence Lotrich Jr., Ivanka Kavšek, Jos. Grachner, Paul Videgar, Frank Hladin, John Turk, Jos. Turpin, John Hujan, Neimenovan, Louis Zavertnik, John Petek, John Benigar, Ciril Mrva, Frank Rapine, Mary Sifriar, Mrs. Godina, A. Miško; po 10c: Fr. Podlipec in Neimenovan. Skupaj \$13.00. (Nabral Donald J. Lotrich).

Windber, Pa.: Tony Stražišar, \$2; Frank Bratosh, 50c; po 25c: Mike Gassar, Fr. Kresovich, Fr. Sadar, Tony Gerl, Jacob Gerl in Louis Zakrajšek. Skupaj \$4.00. (Poslal Tony Stražišar.)

Cleveland, O.: Po \$5: Anton Garden in John Filipich; po \$3: Anton Eppich in Lawrence Gorjup; Frank Mikše \$2; po \$1: Steve Koren in Paul Modic; Anton Kukovatz, 25c. Skupaj \$20.25. (Poslal John Kriebelj.)

Detroit, Mich.: Klub št. 114, JSZ. \$20.00; nabrano na seji kluba \$13.00, skupaj \$33.00.

Cleveland, O.: Dr. št. 147, SNPJ. \$5; John Godnjavec \$2; skupaj \$7.00. (Poslal John Godnjavec.)

Collinwood, O.: Joseph Jurčič, \$1.00.

Waukegan, Ill.: Slov. nar. čitalnica \$5; John Zabuvec \$1.50; skupaj \$6.50. (Poslal M. Judnich.)

Chicago, Ill.: Klub št. 224, JSZ. \$5.00.

Milwaukee, Wis.: Jacob Rožič 60c.

Glencoe, O.: Klub št. 2, JSZ. \$5; Val. Koblar, \$3.00; skupaj \$8.00. (Poslal Nace Žlemlberger.)

Detroit, Mich.: Janko Zornik \$1.00.

Barberton, O.: Klub št. 232, JSZ. \$10.00.

Cleveland, O.: John Fatur \$2.00; Fr. Klemenčič, 50c, skupaj \$2.50. (Poslal John Kriebelj.)

Strabane, Pa.: Konferenca soc. klubov in društev Izob. akcije, \$35.00; nabrano na zborovanju konference v Moon Runu, Pa. \$9.25, skupaj \$44.25. (Poslal John Terčelj.)

Sheboygan, Wis.: Klub št. 235 JSZ. \$20.

Milwaukee, Wis.: Klub št. 37 JSZ. \$25.

Collinwood, O.: Klub št. 49 JSZ. \$10; po \$1: Jos. Presterl, Zorko; po 50c: John Lokar, Andy Bozich in Vinko Coff, skupaj \$14.50. (Poslal Jos. Presterl.)

Forest City, Pa.: Klub št. 10 JSZ. \$10.

Canonsburg, Pa.: Klub št. 118, JSZ. \$25; John Terčelj \$5; John Chesnik \$2. Skupaj \$32.00 (poslal John Chesnik).

Conemaugh, Pa.: Klub št. 5, JSZ. \$10; po \$1: Anton Gabrenja in Ilija Bubalo; po 50c: Stephen Zabric, John Opeka, Andy Ivančič; po 25c: Andy Vidrieh, Frank Jeršin, Matt Lovko. Skupaj \$14.25, (poslal Stephen Zabric).

Warren, O.: Klub št. 243, JSZ. \$10; Frank Pavlinec \$1; po 50c: Tony Jug, L. Cimperman, Bartol Lavšina, Louis Lovšina, Blaž Zgrebec, Tony Gorenc, skupaj \$14.00, (poslal Frank Modic).

Poslano na izredni apel \$216.50.

Skupaj v tem izkazu \$502.35. Prejšnji izkaz \$628.50, skupaj \$1,130.85.

"Proletarec" je edini jugoslovanski socialistični list. Lastuje ga socialistična organizacija, in ustanovljen je bil, da širi nauk socializma.

MRTVI RAZGRAJAJO IN STRAŠIJO.

GLENCOE, O. — Star sem že, pa vzlic temu jih je najbrž malo med nami, ki bi bili manj vraževerni kot jaz. Še nikoli nisem verjel, da se mrtveci vračajo, pa mi pride pred oko (enega sem pred par leti izgubil v nesreči pri delu) mrtvi "Glas Svobode". Glej, glej! "Strah"! Voda šumi tik poleg koč v kateri stanujem, tako lepo, skrivnostno, dan in noč, in njen šum je velik ob nalivih, pa me ne vznemirja. V borbah sem bil, vse sorte se mže izkusiti, in vsakemu, ki mi je pripovedoval o strahovih, sem se smejal: "Ne verjemi," sem mu rekel, "to je vraža!" Sedaj pa je moja vera omajana, kajti eden mrtvec se vendarle povrača . . .

Zvonko Novak se trudi in trudi. Vsakih pet, šest tednov izda po eno številko "Glasa Svobode". Je pokvarjen tip, in "namaže" sedaj te, sedaj one "patriote". Muči ga marsikaj, predvsem pa strah, da bo moral za večno ostati v grobu. In zato sili "nazaj". Zbira se v krogu pogrebcev, vsi so črni v dušah, vsi kujejo "črne naklepe", in vsi "odrešujejo" — SNPJ. s svojim "vstajenjem". Taka je brozga!

Vsi so jezni na socialiste. Zakaj pa? Bil sem že dostikrat v Chicagu, in ker nisem gostobeseden, sem veliko poslušal, rekel besedo tu in tam, ter opazoval.

"Čemu ves ta špetir v Chicagu," me je včasih vprašal ta ali oni. "Nace, ti veš, povej!"

"Nimam kaj, ni nič vredno," sem odgovoril. Ali tak odgovor ni bil zadovoljiv, pa sem vendarle moral kaj reči. Torej: V Chicagu je nekaj ljudi, ki delajo v SNPJ., v pevskih zborih, na polju dramatike, na političnem polju kot ga razumejo socialisti, sploh, v Chi-

Zadružna Banka v Ljubljani

se priporoča rojakom v Ameriki za vse finančne transakcije.

Hranilne vloge obrestuje

nevezane po 5%

vezane po 7%

Njene ameriške zveze so:

- 1.) S.N.P.J. v Chicagu.
- 2.) Amalgamated Trust and Savings Bank, Chicago, Ill., West Jackson Blvd.
- 3.) Amalgamated Bank of New York, 11-15 Union Square, New York.
- 4.) Frank Sakser State Bank, New York.

Denar za našo banko se lahko pošlje eni teh bank s pristavkom:

Za račun Zadružne banke v Ljubljani (Jugoslavija)

Zadružni banki pa je treba sporočiti, koliko in kam se je denar nakazal in kakšnemu namenu naj služi.

cagu je nekaj ljudi, ki se mučijo "za narod" in za-
nemarjajo samega sebe.

Na drugi strani pa je v tej Čikagi nekaj "talentov",
katere sem tudi dobro naštudiral. Delajo samo za
"dolar". Plačaj! je njihovo geslo. Imajo denar, čedna
premoženja, — in jih niso naredili v "kolmajnah", ne
v štilvorkih in šmelcah. Ne hodijo k maši, da jim ni
treba dati za cerkev, a pomagajo klerikalcem in kle-
rokomunistom kolikor pač morejo. To so pijavke, ki
pijejo življensko silo tistemu delovanju, ki hoče ko-
ristiti poštenju, ki hoče ohraniti SNPJ. članstvu, —
najbolj pa se te pijavke usesavajo v tiste, ki hočejo
naše delavstvo dvigniti s prosvetnim delom.

"Pogrebci" so dobili pod svojo kontrolo tisto
društvo SNPJ. v Chicagu, ki nosi ime velikega svobo-
domisleca Ferrerja, in pod njegovo firmo so razposlali
naokrog provokatorske okrožnice, da rujejo na način
ki KORISTI samo nazadnjaštvu. Žalosten padeč . . . !

"Ja, kaj pa pošiljate denar Kristanovi banki?"

Vidite, to je. Na par konferencah JSZ v Ohiju
poslednje čase sem prišel v dotik z raznimi člani
SNPJ., in vprašal to in ono. Tako sem izvedel, da glav-
ni odborniki premalo vpoštevajo svoje bivše kolege,
ki so prav tik poslopja SNPJ. Tam sta sedaj nekako
dva glavna urada: eden oficieren, drugi neuraden.
Recimo, da bi par stotakov zapili, tam kjer treba, pa
bi bilo dobro! Ej, človek vse iztakne!

Gledal sem zopet zapisnik waukeganske konven-
cije SNPJ. Ta jednota mi je namreč pri sre, marsikaj
sem storil da je rasla, in se zanimam za vsakega, ki
zanjo deluje ali je proti nji. Čitam razprave, čitam za-
pisnik resolucijskega odbora, in naletel sem tudi na
tisti košček, ki govori o privatnem biznisu gl. odbor-
nikov. "Če delaš v uradu kot gl. odbornik ali klerk,
ne smeš imeti poleg še privatnega biznisa." Tako ne-
kako je zaključila združitvena konvencija SNPJ. v
Clevelandu, na kateri sem bil (na galeriji), in wauke-

MARTIN BARETINCIC POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

ANTON ZORNIK HERMINIE, PA.

Trgovina z mešanim blagom.
Peči in pralni stroji naša posebnost.

Tel. Irwin 2102—R 2.

CAP'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA

L. CAP, lastnik

2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Phone Crawford 1382

Pristna in okusna domača jedila.

Cene zmerno.

Postrežba točna.

IGRA IN VESELICA

KLUB ŠT. 45 J. S. Z.,

WAUKEGAN,
NORTH CHICAGO

V NEDELJO DNE 13. NOVEMBRA 1927

V SLOV. NAR. DOMU

ob priliki zborovanja

KONFERENCE SOCIALISTIČNIH KLU-
BOV IN DRUŠTEV IZOBRAŽEVALNE
AKCIJE J. S. Z.

ZA SEVERNI ILLINOIS IN WISCONSIN.

Popoldne ob 2. socialna drama v enem
dejanju

"NJEGOV JUBILEJ"

Vstopnina: za odrasle 50c; za otroke 10c

Glasbene točke pred in med progra-
mom izvajajo na violine in piano sestri
Meyers ter sestri Artach.

Sodelujeta tudi pevska zbora "Sava"
iz Chicaga in "Naprej" iz Milwaukee.

Po programu ples in prosta zabava v
spodnjih prostorih.

Za ples igra izvrsten orkester.

OSEBE V IGRI:

Franc Trpin, čevljarški mojster	John Gantar
Marija, njegova žena	Mary Pierce
Karl, njiu nečak	Vincenc Pivk
Debeluhar, načelnik čevljarške zadruga	Frank Brus
Kimovec, } odbornika	Jakob Mesec
Preglednik, }	John Malovasich
Glista, birič	Martin Judnich

Dejanje se vrši pri čevljarju Trpinu v
podzemeljski sobici. Nedelja, podnevu.
Igra se vrši kjerkoli in ima pomen dokler
vlada kapitalistični sistem na zemlji.

ganska ji je pritrčila. In je jeza zato! Eni hočejo le keš, keš, keš. Mar jim je SNPJ. kot taka, ampak keš, keš, keš.

Prijatelji, ki ste nesebično delali za SNPJ. toliko let, vsepovsod, bodite na straži, kajti sovražnik je med vami v ovčjem oblačilu in ruje ter hujska. Govorite, kadar je prilika in čas, odgrnite jih, da jih članstvo spozna. Vedite: če bi SNPJ. tistih \$50,000, ki jih je sklenila vložiti v "Kristanovi banki" potrošila za nakup bondov od bivšega gl. tajnika, pa bi bilo vse dobro. Ako bi po waukeganski konvenciji kupila tisto loto, na kateri je sedaj neoficielni glavni urad, pa bi bilo tudi dobro. Keš, keš, keš. Kje pa vidite te ljudi, razun v zabavljanju? Naj se predstavijo, naj povedo kdo so, in urednika Proletarca prosim, da naj jim da prostor, da se predstavijo. (Bilo jim je sporočeno v zadnji številki in večkrat prej, da jim je ta list na razpolago, ako hočejo pisati v mejah dostojnosti. — Ured.)

Nace Žlemlberger.

JOS. STEBLAY

Zemljišča, hiše, stavbišča, zavarovalnina proti ognju; javni notar.

2636 So. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.

Tel.: Lawndale 9562.

DR. JOHN J. ZAVERTNIK

ZDRAVNIK IN KIRURG

Urad, 3724 West 26th Street

Stan 2316 So. Millard Ave., Chicago, Ill.

Tel. na domu Lawndale 6707, v uradu Crawford 2212-2213. Ura-
duje od 2. do 4. pop., izvemli terek in petek, in od 6. do 8.
zvečer vsak dan.

Telefon v uradu Central 5999. Na domu Lawndale 6707.

RICHARD J. ZAVERTNIK

ODVETNIK

127 N. Dearborn St., Soba 805,

CHICAGO,

ILLINOIS.

Frank Mivšek COAL, COKE AND WOOD. GRAVEL.

Waukegan, Ill.

Phone 2726

Tel.: Crawford 2893.

Dr. Andrew Furlan

edini slovenski
ZOBOZDRAVNIK
V CHICAGU

3341 West 26th Street.

Uradne ure: Od 9. do 12. dop., od 1. do 6. popoldne in od
7. do 9. zvečer. Ob sredah od 9. do 12. dop.

✠ VŠČIPCI. ✠

ČE SE NE MORETE POBOTATI . . .

Ako se v Chicagu ne morete pobotati, preselite gl. urad SNPJ. v Cleveland, ker tu še nimamo toliko bivših tajnikov, pomožnih tajnikov, slovničarjev in debatantov, kakor v Chicagu. Zaupajte vodstvo Pircu, in napredek je zagotovljen. — *Jerry Pengov.*

ČRTAJTE BRATSTVO.

Proč z bratstvom iz pravil naših bratskih organizacij, pa bo več bratstva. Ljudje počno najrajše tisto, kar je prepovedano. Ne ljubijo se, ker jim pravila ukazujejo ljubezen.—*Pittsburghska cekarica.*

PERTINENTNO VPRAŠANJE.

Koga bo Turk dobil sedaj, da bo šel zanj po ko-
stanj v žerjavico, kot je bil slučaj na tretji izredni konvenciji v Clevelandu?—*P. B.*

KUPI LAHKO 12 ZAJCEV.

Če imaš groše, in če ni ravno tvoja zasluga da jih imaš, ali ne bi bilo lepše, če se ne bi bahal z njimi?

ČUDNO PRIJATELJSTVO.

Papež Leon XIII. je sovražil framazone iz dna duše kot največje protivnike katoliške cerkve. Povzročil je proti njim pravcato gonjo, ko ga je potegnil žid Leon Taxil s pravljicami o framazonskih obredih. — Zdaj je stvar precej drugačna. Frančiškanski list s čikaške 22. ceste poje slavo framasonu bivšemu tajniku največje podporne organizacije, dasi se še prav rad pobaha, da je framason. Čudno je to prijateljstvo. Ali framasonstvo ni več framasonstvo, ali pa uče frančiškani sedaj drugo vero kot jo je učil papež Leon XIII. — *Radovednež.*

Pristopajte k

SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI.

Naročite si dnevnik

"PROSVETA".

List stane za celo leto \$5.00, pol leta pa \$2.50.
Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ic) je treba
za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriških, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav.
Za obilna naročila se tople priporočam.

KDO "ZMERJA"?

"D." piše, da gl. predsednik SNPJ. zmerja članstvo, trojica trdi nekaj podobnega, Jerič pravi da se strinja, in koncert je popolen. Ampak vprašanje je, kdo zmerja? — *RK.*

JUŽNI COLORADO IN I. W. W.

V južnem Coloradu varujejo "red in mir" oboroženi čuvarji v službi kompanije. Če treba, pravijo, bodo Ludlovski masaker ponovili — kajti "red" mora biti. Ako ste proti "redu", držite se proč od tega dela Colorada. Če niste, držite se proč vseeno.—*Walsenburg.*

VOLILNA KAMPANJA V DETROITU.

V Detroitu smo se v volilni kampanji za županske volitve kregali če bomo še pili ali ne bomo. Detroit ostane "moker" v vsakem slučaju. Kreg med mokračmi in suhači je samo slepilo, da ne vidimo večjih problemov. — *D. T.*

KLOVNI — NAŠI IN DRUGI.

Chicago je mesto, ki se rada postavlja s klovni. Njihov prvak je župan Bill Thompson, malih klovnov pa je vse polno. Tudi naš narod se "postavlja" z njimi. Naj bo, saj je — advent. — *A. S.*

KAJ JE DRZNOST.

Drznost je, če napišeš okrožnico, izrečeš v nji gl. odboru "nezaupnico", potem pa greš k tistemu gl. odboru in mu rečeš: Pomagaj mi tole provokacijo pro-

ti tebi razposlati. Tak čudež se je nedavno faktično dogodil. — *B.*

V PREMISLEK.

Vi, časnikarji, ki odločujete, kaj gre v liste in kaj ne, ali ne bi mogli enkrat napraviti vsaj nepisan dogovor, da osebnosti nimajo mesta v tisku, niti ne zmašila neodgovornih ljudi? Čemu jim dajete važnost? Naj vpijejo, se bodo že izkričali! — *J. P.*

Nobenega pomirjenja z napadi na želodec. Odpravite jih!

Kadar ni mogoče prekiniti borbe proti želodčnim nerednostim s pilulami in tableti, je čas, da najdete uspešno orožje, ki bo značilo trajni

mir. Trinerjevo grenko vino odpravi slab tek, neprebavo, zaprtje in vse podobne želodčne neredde. Ono se nikoli ne izneveri. "Carnegie, Pa., 22. septembra. Trinerjevo grenko vino je zelo dobro zdravilo. F. Gabrielli." Vrednoten kupon v vsakem zavoju. Ako tega zdravila ne dobite v vaši sosesčini, pišite na Joseph Triner Company, Chicago, Ill.

Naročajte knjige iz "Proletarčeve" založbe.

BOŽIČ SE BLIŽA

ne pozabite svojih dragih v domovini; sedaj je čas, da jim pošljete majhen dar v gotovini, da ga prejmejo še pred Božičem.

Tisoče rednih pošiljalcev je najboljša svedočba naše potrežbe pri pošiljanju denarja v Jugoslavijo in druge dežele.

Naše dobre bančne zveze in velik promet nam omogoča, da poslani denar dospe na svoje mesto v najkrajšem času in po najnižjih cenah.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 Blue Island Ave.,

Chicago, Ill.

OTTO KASPAR, predsednik

Zastopamo vse parobrodne družbe.

Pišite po informacije za božični izlet v Jugoslavijo.